Debatset FSV debat – september 2022

Inhoud

1.1 Spreektekst algemeen 6

1.2 Conclusies onderzoeken PwC rondom het gebruik van FSV 7

1.3 Gevolgen obv bevindingen PwC 9

1.4 Denkrichtingen FSV tegemoetkoming 10

Q: Welke lessen trekt u uit UHT? 12

Q: Zijn uw voorstellen uitvoerbaar/wordt dit geen nieuwe hersteloperatie toeslagen? 13

Q: Waarom krijgt niet iedereen een schadevergoeding voor de registratie in FSV? 15

Q: Hoeveel mensen wilt u in totaal tegemoet gaan komen? 16

Q: Wanneer is er helderheid over de financiële dekking/hoe gaat u dit dekken? 17

Q: Waar blijkt de erkenning uit richting getroffenen van FSV, nu u de tegemoetkoming sober inricht en onhaalbare drempels opwerpt? 18

Q: Leidt deze invulling van het tegemoetkomingsbeleid niet tot massaclaims? 19

Q: Wat bedoelt u met een website voor burgers met informatie over FSV? 20

Selectie van de aangifte 21

Q: selectie van de aangifte: waarom alleen de 1043 groep in combinatie met zorgkosten/giften. 21

Q: selectie van de aangifte: omvang 1043 groep 22

Q: selectie van de aangifte: Wat is de definitie van te lang intensief toezicht? 23

Q: selectie van de aangifte: Het aantal burgers waarbij mogelijk sprake was van schending van een grondrecht valt lager uit dan een eerder genoemd aantal in de technische briefing. Hoe valt dit te verklaren? 24

Q: selectie van de aangifte: wel 1043, maar de Belastingdienst kan niet met zekerheid zeggen of grondrecht is aangetast, wat dan? 25

Q: selectie van de aangifte: omgang met mensen die zelf menen dat hun grondrecht is geschonden 26

Q: selectie van de aangifte: Bent u bij correcties op de aangifte bereid om dit te doen zonder het verzamelinkomen aan te passen? 27

Q: selectie van de aangifte: welke methode van herstel bij schending grondrecht gaat u hanteren? 28

Q: selectie van de aangifte: houdt u rekening met de rechtspositie van de belastingplichtige bij de methode van herstel? 29

Q: selectie van de aangifte: wat zijn de uitvoeringseffecten en kosten? 30

Q: selectie van de aangifte: Hoe gaat u de toepassing van het daderprofiel compenseren en waarom neemt u dit nu niet actief mee? 31

Schade als gevolg schending AVG 32

Q: schade als gevolg schending AVG: Waarom geeft u een beperktere groep mensen een vergoeding dan de Landsadvocaat heeft geadviseerd? 32

Q: schade als gevolg schending AVG: wat is de omvang van de groepen? 33

Q: schade als gevolg schending AVG: In welke gevallen stelt u voor om over te gaan tot een tegemoetkoming voor schending van privacy? 34

Q: schade als gevolg schending AVG: wat is de hoogte van de vergoeding voor immateriële schade? 35

MSNP 36

Q: MSNP: wat is de omvang van de groepen? 36

Q: MSNP: waar is de 500 euro op gebaseerd voor vertraagde toelating msnp/wsnp? 37

Q: MSNP: wat kunt u vertellen over de inzet van een andere uitvoerder en kan dit ook een organisatie van het rijk zijn? 39

Q: MSNP: Waarom gaat u slechts vanaf 2014 MSNP onderzoeken? Hoe gaat u om met gevallen van 2012 -2014? 40

Q: MSNP: Welke andere onterechte redenen voor afwijzingen van een MSNP-verzoek zijn er naast een FSV-registratie? En wanneer is een afwijzing wel terecht? 41

Q: MSNP: Welke opties voor tegemoetkoming van gedupeerden die niet later alsnog is toegelaten tot MSNP onderzoekt u? 42

Overige effecten registratie 43

Q: overige effecten registratie: wat kunt u vertellen over juridische bijstand voor fsv geregistreerden? 43

Q: overige effecten registratie: wat is de stand van zaken van schuldig/nalatig? 44

Q: overige effecten registratie: Waarom is voor circa 40.000 personen het effect van FSV nog onduidelijk? 45

Geen of een verklaarbaar effect 46

Q: geen of een verklaarbaar effect: wat voor een brief gaat u in september sturen aan fsv geregistreerden? 46

Q: geen of een verklaarbaar effect: wat is een verklaarbaar effect? 47

Q: geen of een verklaarbaar effect: Hoe weet u dat er voor 220.000 personen geen effect van de FSV registratie is geweest? 48

Q: Wat is de stand van zaken van motie Marijnissen II? 49

Q: Wat is de stand van zaken van het onderzoek naar gegevensuitwisseling? 50

1.5 Discriminatie en institutioneel racisme 51

Spreeklijn discriminatie en institutioneel racisme 51

Factsheet Discriminatie 53

Factsheet institutioneel racisme 56

Etnisch profileren 59

Inventarisatie applicaties 61

Q: Wat is de definitie van racisme? 63

Q: Wat is de definitie van institutioneel racisme? 64

Q: U stelt dat er sprake is geweest van institutioneel racisme. Kunt u garanderen dat dit niet nog altijd in het systeem zit? 65

Q: Hoe gaat u er binnen de diensten voor zorgen dat dit nooit meer gebeurt? 66

Q: Heeft de Belastingdienst gediscrimineerd bij de selectie aan de Poort? 68

Q: Kan de Belastingdienst stoppen met het gebruik van systemen/applicaties/algoritmes ten behoeve van risicoselectie? 69

Q: Welke maatregelen gaat u nemen, om discriminatie/institutioneel racisme bij de Belastingdienst uit te bannen? 70

Q: Zijn deze maatregelen wel voldoende? Kunt u garanderen dat dit niet meer gebeurt? 71

Q: Wat betekent institutioneel racisme voor het vertrouwen in de Belastingdienst? 72

Q: Zijn er meer lijsten vergelijkbaar met FSV? 73

Q: Waarom zijn een paar van de gevonden lijsten nog in gebruik? 74

Q: Kan de Belastingdienst stoppen met het gebruik van nationaliteit in de risicoselectie? 75

Q. Wat is het juridisch kader en beleid voor gebruik nationaliteit? 76

Q: Hoe gaat u om met meldingen van burgers dat zij gediscrimineerd, of etnisch geprofileerd zijn? 77

Q: Maakt de Belastingdienst gebruik van de etniciteit van burgers in het toezicht en de handhaving? 78

Q: Mag nationaliteit dus nooit gebruikt worden als criterium in risicoselectie?. 79

Q: Op welke uiterlijke kenmerken selecteerde de Belastingdienst? 80

Waarborgenonderzoek 81

Q: Wat bedoelt u precies als u schrijft dat u het normenkader voor risicoselectie gaat herijken? (waarborgenonderzoek) 81

Q: Betekent het ontbreken van een waarborgenkader, dat de Belastingdienst nog geen waarborgen voor de risicoselectie heeft? 82

Q: Wanneer heeft u het waarborgenkader gereed? Kunt u het waarborgenkader ook eerder naar de Kamer sturen? 83

Q: Wat gaat u doen met de stappen die voorgesteld worden door de Inspecteur Belastingdienst, Toeslagen en de Douane om institutioneel racisme te bestrijden? (Inspectie IBTD) ... 84

Q: Gaat u de definitie over institutioneel racisme van de Inspecteur Belastingdienst, Toeslagen en de Douane volgen? (Inspectie IBTD) ... 85

1.6 Wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen ... 86

Factsheet: Wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen ... 86

Q: Wat is het plan van het kabinet met het wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen? ... 88

Q: Kan dit wetsvoorstel ook worden gebruikt voor een tegemoetkomingsregeling voor Toeslagen? ... 89

Q: Voor welke groep gedupeerden wilt u het wetsvoorstel gaan inzetten? ... 90

Q: Zijn er mogelijkheden om de doorlooptijd van een AMvB te versnellen? ... 91

Q: Hoe wordt de Kamer betrokken bij de totstandkoming van de AMvB? ... 92

1.7 Overtreding FSV AVG ... 93

Spreektekst Overtreding FSV AVG ... 93

Factsheet Overtreding FSV AVG ... 95

Q: Waarom is door uw voorganger in mei 2019 aangegeven dat de Belastingdienst in grote lijnen voldoet aan de AVG met uitzondering van een paar punten? ... 98

Q: Wat zijn de conclusies van de Autoriteit Persoonsgegevens m.b.t. de overtredingen van de AVG? ... 99

Q: Hoe kan een systeem als FSV zo uit de hand zijn gelopen als het gaat om gegevensbescherming? Doet u hier onderzoek naar? ... 100

Q: Wat gaat de staatssecretaris doen om de Belastingdienst AVG conform te laten werken? ... 101

1.8 TSV ... 102

Spreeklijn ... 102

Q: Wat zijn de gevolgen van het advies voor het behandelen van signalen? Hoe gaat u voldoen aan het advies? ... 103

Q: Wanneer wordt het signalenproces weer opgestart? ... 104

Q: Kan/wil/moet de Belastingdienst dit soort signalen in de toekomst nog wel blijven ontvangen? ... 106

Q: Mag de BD nog wel gegevens uitwisselen met andere overheidsorganisaties? ... 107

1.8. Toeslagen ... 109

Spreeklijn Toeslagen algemeen ... 109

Spreeklijn RCM 110
Spreeklijn TSV 111
Q: Hoeveel toeslaggerechtigden zijn in de problemen gekomen door registratie in de FSV? 112
Q: Wat betekent het 1x1-vinkje in FSV? 114
Q: Welke gevolgen heeft het 1x1 vinkje gehad voor TSL populatie FSV? 115
Q: Hoe werd FSV als systeem binnen Toeslagen gebruikt en hoe raakte het systeem "vervuild? 116
Q: Welke lijsten in relatie tot de fraudeaanpak of uitsluitingen zijn er nog binnen Toeslagen? 118
Q: Bestond er een automatische koppeling tussen FSV en andere systemen binnen toeslagen? 121
Q: Waarom staan er disproportioneel veel mensen met lage inkomens in FSV? 122
Q: Daarnaast ook dat het van belang is dat ook handhaving en tegengaan van misbruik en fraude goed loopt, wat wordt er momenteel door Toeslagen nog aan handhaving gedaan? 124
Q&A Handhaving - Toeslagen 126
Q: Wat is het effect van het niet starten van TSV op Douane? 127
Q: Wat is het effect van het advies van de AP t.a.v. de GEB TSV op de Douane? 128
Q: Werkt de Douane hierin samen met de Belastingdienst? 129

1.1 Spreektekst algemeen

Wordt door COMM uitgewerkt.

Belastingdienst

Conclusies onderzoeken PwC rondom het gebruik van FSV

Query's aan de poort, voorafgaand aan FSV

- **Deels geautomatiseerd**, deels handmatig proces
- **Kwaliteitscontroles** en waarborgen voor zorgvuldige selectie **ontbraken**;
- Beslisregels en **handelingswijze niet vastgelegd**, niet gearchiveerd, niet herleidbaar **en niet reproduceerbaar**;
- **Reconstructie** van de selectiegronden binnen query's en analyse aan de Poort valt **niet te maken**;
- **Query's selecteerden op fiscale risico's**; vervolgselectie was handmatig Niet duidelijk hoe deze heeft plaatsgevonden, maar **in de handleidingen** zijn **beslisregels** aangetroffen waarbij frauderisico's worden **gebaseerd op persoonskenmerken**, zoals **nationaliteit** en leeftijd dan wel met persoonlijke kenmerken samenhangende fiscale factoren (zoals giften aan moskeeën). Ook is een document aangetroffen met een daderprofiel
- **Selecties waren soms meer gericht op** de **kenmerken van de belastingplichtige dan op de fiscale risico's** Risico bestaat dat aangiften met gelijke fiscale karakteristieken geen gelijke kans hadden om in intensief toezicht terecht te komen en daarmee in FSV te worden geregistreerd **Niet te reconstrueren**
- **Geen documenten** die het mogelijk maken de **werkwijze** uit het verleden te **bevestigen dan wel te ontkrachten**

Registratie in FSV (part., MKB en toeslagen)

- Directies werkten verschillend met FSV. Als registratiesysteem en **workflow managementsysteem** (Toeslagen), **als registratietool** (particulieren en MKB) **en als raadpleging / informatiebron** (particulieren en MKB)
- Bij Toeslagen werden **alleen waardevolle signalen** (die nader onderzocht werden) opgevoerd in FSV. Nagenoeg alle binnenkomende signalen werden **onder één categorie in FSV (aangiftefraudesignalen) geplaatst FSV-data is bij de bouw voor training van het risicomodel gebruikt** Uitkomsten van het risico-model Toeslagen werden niet in FSV geregistreerd Bij Toeslagen **ontbrak** bij 44% van de dossiers waarin onrechtmatigheid is geconstateerd **een behandelverslag**
- Bij particulieren werden **alle signalen** in FSV opgevoerd 58% van alle signalen van Particulieren, zijn **afkomstig vanuit de risicoselectie 'Query's aan de Poort'. Na registratie** van het signaal in FSV werd een **onderzoek gestart** Bij >90% van de onderzoeken waren er **behandelverslagen aanwezig**
- Binnen MKB werden *vrijwel alle* binnenkomende signalen in FSV geregistreerd.

Gegevensverstrekking (buiten Belastingdienst)

- 300.000 e-mails geanalyseerd vanuit functionele postbussen; **536 keer deling van de registratie in FSV met een derde partij** waargenomen;
- **Vier e-mails met** lijsten van bij elkaar opgeteld meer dan **11.000 BSN's** (gericht aan softwareontwikkelaar, aan een medewerker van de BD en twee keer aan consultancybedrijf voor analytische opdracht)
- In 343 e-mails zijn in totaal **576 BSN's** vermeld met informatie over registratie in FSV. Dat kan **direct** zijn, zoals wanneer gemeld wordt dat de **betrokken burger in FSV** stond. Het **kan ook indirect** zijn, bijvoorbeeld in de reactie op een melding van een andere organisatie waarin een collega van de Belastingdienst in de cc wordt gevraagd de melding in FSV te registreren.
- Er vond **verstrekking van de registratie in FSV plaats met overheidspartijen** als UWV, de SVB, gemeenten, de strafrechtketen en het ministerie van Justitie en Veiligheid. In 25 gevallen is informatie gedeeld **met privatepartijen** als zorgverzekeraars en consultancybureaus, in 21 gevallen **met maatschappelijke organisaties** (bijvoorbeeld voor bewindvoering) en 20 keer met overige partijen.
- **Nog circa 80** andere, mogelijk relevante functionele **postbussen** zijn, die buiten de scope van het onderzoek vielen.
- Niet is vastgesteld of de verstrekkingen rechtmatig waren.

1.3 Gevolgen obv bevindingen PwC

Gevolgen obv bevindingen PwC

Belastingdienst

1. Query's aan de poort: mogelijk discriminatie en schending grondrechten

2. Kwetsing, omdat onterecht beeld ontstaan kan zijn dat iemand fraudeur zou zijn als iemand in FSV staat dan wel mogelijke discriminatie

3. Schending privacybeginselen voor FSV geregistreerden en met name daar waar onterecht bijzondere persoonsgevens zijn opgenomen in FSV (strafrecht medische gegevens en/of religieuze opvatting)

4. Onterechte materiële effecten bij met name invordering

- Afwijzen persoonlijke betalingsregeling
- Afwijzen kwijtschelding
- Afwijzen aanvraag MSNP
- Schuldig / nalatig afhandeling (met SVB)

5. Onterechte of onduidelijke effecten voor burgers

- Te lang intensief toezicht (niet deblokkeren Actie)
- Ontbreken behandelverslagen
- Burger langer dan 1 jaar op uitsluitlijst of toezichtlijst
- Afwijzing OB aanvraag (ondernemerschap)
- Lange onzekerheid over afhandelingsproces met financiële consequenties

6. Terechte effecten voor burgers

- Boetes opgelegd bij aantoonbare fraude
- Correcties op onjuiste aangiften en/of toeslag
- Extra administratie voor burgers (tenzij te lang intensief toezicht)

LET OP: Causale relatie FSV effect is onduidelijk

7. Gegevensverstrekking (buiten Belastingdienst)

- Als er sprake is van onterechte verstrekking van informatie met derden → mogelijk nadelig effect bij andere organisatie

1.4 Denkrichtingen FSV tegemoetkoming

Effect	Denkrichtingen		Financiële dekking?	Uitvoer baarheid	Aantallen	Planning
Selectie op de aangifte	• Geregistreerden in FSV vanwege selectie aan de Poort (code 1043) in verband met specifieke zorgkosten en/of giften opnieuw beoordelen • Voor de periode 2012/2019 • Andere groepen niet actief onderzoeken		2017-2019 regulier beleid 2012-2016 is niet gedekt	Nader onderzoek nodig voor de uitvoerbaarheid	Periode 2012-2019: circa 11.000	2de week na zomerreces, planning, uitvoering en financiële consequenties helder
Schending privacy	Financiële tegemoetkoming voor: • De personen van wie er gegevens zijn verstrekt uit FSV beoordelen bij wie er inhoudelijke informatie is gedeeld en of er sprake is van een gevolg voor de FSV-geregistreerde bij de ontvangende partij. • Personen die door de FSV-registratie te lang zijn betrokken in intensief toezicht. • Personen van wie bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens zijn geregistreerd in FSV en waarbij door deze registratie een gevolg of een handeling heeft plaatsgevonden • Personen die niet onder deze categorieën vallen komen niet in aanmerking voor een tegemoetkoming wegens registratie in FSV. Wel nogmaals excuses aanbieden, ook voor suggestie fraudeur		Nee	Nog onduidelijk	Extern verstrekken: maximaal 12.000 Te lang intensief toezicht: maximaal 12.000 Bijzondere of strafrechtelijke gegevens: maximaal 20.000. Iedereen die eerder is geïnformeerd dat opgenomen in FSV: 220.000 mensen	2de week na zomerreces, planning, uitvoering en financiële consequenties helder
Onterecht materieel bij met name invordering	Onterecht effect MSNP	Later alsnog MSNP of WSNP: voorstel is € 500 per half jaar vertraging en een eenmalige tegemoetkoming van € 500.	Ja	Onduidelijk	Totaal: 5.000-12.000. Later alsnog WSNP/MSNP binnen een half jaar: 40-70 %	Met AmvB 2023 (10 maanden doorlooptijd) en met separaat wetstraject (doorlooptijd 18 maanden) 2023
		Dwangvordering of persoonlijk faillissement: voorstel voor tegemoetkoming wordt uitgewerkt	Ja	Onduidelijk	Nog onduidelijk, maximaal 6.000	2de week na zomerreces, planning, uitvoering en financiële consequenties helder
	Onterecht weigeren kwijtschelding of betalingsregeling: momenteel wordt vastgesteld hoe groot deze groep is.		Nee	Onduidelijk	Maximaal 5.000	2de week na zomerreces, planning, uitvoering en financiële consequenties helder
Overige effecten FSV	Onduidelijk/ mogelijk onterecht	Nog niet vast te stellen of er procedureel correct is	Nee	Ja	Maximaal 40.000	2de week na zomerreces, planning, uitvoering

Effect	Denkrichtingen		Financiële dekking?	Uitvoer baarheid	Aantallen	Planning
		gehandeld. Bijvoorbeeld: • Geen behandelverslag gevonden. • Onduidelijk effect te lang intensief toezicht Wordt nader onderzocht				en financiële consequenties helder
	Geen of verklaarbare effecten	• Reguliere fiscale behandeling • Geen correctie of een verklaarbare correctie (met een verslag beschikbaar). Geen financiële vergoeding. Wel nogmaals excuses.	NvT	Ja	Ca. 220.000	Eind 2022 Wel nogmaals excuses, ook voor suggestie fraudeur

Q: Welke lessen trekt u uit UHT?

A:

- Een belangrijk leerpunt betreft de ingewikkelde uitvoerbaarheid van herstelbeleid dat ziet op een diverse doelgroep, met deels complexe situaties die lastig vooraf volledig te overzien zijn en waarbij veel problematiek ver in het verleden ligt.
- De verwachtingen die hier over kunnen ontstaan, kunnen leiden tot teleurstelling, en een roep om aanvullend beleid, waarmee de complexiteit toeneemt en uitvoerbaarheid verder in het geding kan komen.
- Deze lessen neem ik mee in de vormgeving van de tegemoetkoming.
- Dit betekent dat ik oog moet houden voor de uitvoering en bijvoorbeeld voorzichtig moet zijn met maatwerk. Daartegenover staat dat ik voornemens ben de schade te vergoeden of tegemoet te komen aan de gevolgen van FSV. Dit vraagt een balans en een constante weging.

Q: Zijn uw voorstellen uitvoerbaar/wordt dit geen nieuwe hersteloperatie toeslagen?

A:

- Ten aanzien van de schending van grondrechten kan ik met de afbakening tot de groep 1043 met giften en of zorgkosten tot een uitvoerbaar proces komen. Wel moet de methode van herstel nog uitgezocht worden.
- De vergoeding voor immateriële schade door privacy schending is uitvoerbaar op de geschetste wijze.
- Wel zal de uitwerking van de vergoeding voor immateriële schade mogelijk leiden tot juridische procedures van mensen die niet in aanmerking komen voor een vergoeding.
- De Landsadvocaat heeft aangegeven dat hij niet kan uitsluiten dat met name lagere rechters in individuele zaken ruimhartiger zullen zijn in het toekennen van een schadevergoeding. Op basis van de individuele omstandigheden. Dit betekent niets voor de generieke tegemoetkoming. Andersom geldt natuurlijk ook dat de rechter tot het oordeel kan komen dat er geen sprake is van aantasting van de persoon en een vergoeding daarom niet is aangewezen.
- Ik weet nog niet hoe ik de tegemoetkoming voor materiele schade bij invordering (MSNP) goed kan uitvoeren.
- Tegelijkertijd wil ik juist deze groep adequaat tegemoetkomen.

- Ik zal in het najaar terugkomen op de wijze van uitvoering, welke dilemma's ik tegen kom en hoeveel tijd ik er voor nodig heb.
- Ook gegeven de andere taken die de Belastingdienst dient uit te voeren.

Q: Waarom krijgt niet iedereen een schadevergoeding voor de registratie in FSV?

A:

- Ik ben voornemens pas over te gaan tot een vergoeding als er sprake is van schade.
- PwC heeft onderzoek gedaan naar het effect van een registratie in FSV.
- Hieruit is gebleken dat niet iedereen schade heeft geleden door de registratie in FSV. Daarom geef ik niet iedereen een vergoeding voor geleden schade.

Q: Hoeveel mensen wilt u in totaal tegemoet gaan komen?

A:

- Ik ben voornemens de mensen tegemoet te komen die een nadeel hebben gehad van hun registratie in FSV. Als er geen nadeel is, bijvoorbeeld geen effect of een verklaarbaar effect omdat de aangifte niet klopte, krijgt iemand geen tegemoetkoming.
- In totaal stonden er ongeveer 270.000 mensen in FSV geregistreerd. Dit is exclusief mensen waar nog sprake is van een lopend onderzoek.
- Ik ga allereerst kijken naar de selectie via detectie aan de poort. Dit betreft maximaal 11.000 mensen.
- Ik ga voor 3 groepen bezien of zij in aanmerking komen voor een vergoeding wegens schending van de AVG. Dit betreft in totaal maximaal 44.000 mensen.
- Voor circa 10.500 mensen wordt onderzocht of zij mogelijk onterecht zijn afgewezen voor MSNP.
- Voor maximaal 35-40.000 mensen is het nog onduidelijk of er sprake is van een nadelig effect.

Q: Wanneer is er helderheid over de financiële dekking/hoe gaat u dit dekken?

A:

- Ik wil hier dit najaar op terugkomen.
- Voor de effecten op de begroting zijn nu uitsluitend de effecten in het kader van MSNP in de voorjaarsnota opgenomen.

Q: Waar blijkt de erkenning uit richting getroffenen van FSV, nu u de tegemoetkoming sober inricht en onhaalbare drempels opwerpt?

A:

- Met deze denkrichtingen voor het tegemoetkomingsbeleid heb ik geprobeerd gepast tegemoet te komen aan de effecten die ik kan vaststellen als gevolg van selectie vooraf en opname in FSV.
- Ik wil hierbij waken voor het scheppen van onhoudbare precedenten.
- Ook moet ik aandacht hebben voor de voortvarendheid en de beperkingen die de uitvoering kent, mede omdat de effecten zich soms ver terug in de tijd hebben voorgedaan.
- De uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen heeft daar inmiddels ervaring mee opgedaan en waardevolle leerpunten meegegeven.
- Juist omdat het een complex samenspel van afwegingen is, voer ik dit debat met u.

Q: Leidt deze invulling van het tegemoetkomingsbeleid niet tot massaclaims?

A:

- Ik probeer zoveel mogelijk in lijn met het advies van de Landsadvocaat te handelen.
- Door deze mogelijke invulling van het tegemoetkomingsbeleid, waar ik op voorhand helder maak aan welke voorwaarden voldaan moet zijn, probeer ik te voorkomen dat het herstel onuitvoerbaar wordt.
- Het kan niet uitgesloten worden dat sommige juristen een andere interpretatie hebben van de jurisprudentie of het advies van de Landsadvocaat en hierop actie ondernemen.
- Het is aan de rechter om deze opvatting vervolgens te toetsen. Het is ieders goed recht om de rechter om deze toets te vragen.

Q: Wat bedoelt u met een website voor burgers met informatie over FSV?

A:

- Er is een portaal voor personen die in FSV geregistreerd waren.
- De website bestaat uit een algemene informatiepagina. Er komt ook een persoonlijke pagina.
- Deze persoonlijke pagina is alleen te benaderen door in te loggen met een DigiD.
- De website geeft de mogelijkheid om de burgers te informeren en met hen in contact te komen.

Selectie van de aangifte

Q: selectie van de aangifte: waarom alleen de 1043 groep in combinatie met zorgkosten/giften.

A:

- Uit het PwC rapport blijkt dat er aanwijzingen zijn dat voor aangiften met code 1043 in combinatie met giftenaftrek of specifieke zorgkosten er mogelijk op discriminatoire gronden is geselecteerd. Daarom worden aangiften die op deze manier zijn geselecteerd nader onderzocht. Ik wil het kunnen uitsluiten.
- Bij andere groepen zijn er geen concrete aanwijzingen dat de aangifte is geselecteerd in strijd met een grondrecht. Daarom onderzoek ik de selectie van deze aangifte niet.
- Mocht uit dat nadere onderzoek blijken dat de selectie van de aangifte in strijd met een grondrecht heeft plaatsgevonden, dan zal herstel plaatsvinden.
- Dit herstel betekent dat een eventuele correctie op de aangifte ongedaan gemaakt wordt. De methode hoe dit ongedaan maakt, wordt nog onderzocht.
- Het gaat dan om herstel over de periode 2012 tot en met 2019.

Q: selectie van de aangifte: omvang 1043 groep

A:

- Er zijn circa 62.000 burgers met code 1043 in FSV opgenomen.
- Een deel van deze burgers hebben giften en of zorgkosten in hun aangifte opgevoerd en voor een deel daarvan zal gelden dat hun aangifte is gecorrigeerd.

Q: selectie van de aangifte: Wat is de definitie van te lang intensief toezicht?

A:

- De standaardduur voor een registratie ten behoeve van intensief toezicht was 6 jaar.
- Het intensief toezicht vinkje moest verwijderd worden indien het intensief toezicht niet langer gewenst was.
- Uit het PwC rapport naar FSV registraties door de directie Particulieren blijkt dat voor een klein deel van de belastingplichtigen dit vinkje niet op tijd is weggehaald.
- Naar schatting minder dan 10% van deze registraties heeft één jaar te lang intensief toezicht gehad en een zeer beperkt aantal voor twee tot drie jaar.

Q: selectie van de aangifte: Het aantal burgers waarbij mogelijk sprake was van schending van een grondrecht valt lager uit dan een eerder genoemd aantal in de technische briefing. Hoe valt dit te verklaren?

A:

- In de technische briefing van 17 mei 2022 is genoemd dat van maximaal 22.500 mensen de aangifte is geselecteerd op basis van code 1043 in combinatie met specifieke zorgkosten en of giften.
- Ook is genoemd dat van deze aangiften nog onderzocht moet worden of er sprake is van een correctie op de aangifte en of er daadwerkelijk sprake is van schending van het grondrecht.
- Doordat niet elke aangifte is gecorrigeerd, valt het aantal mensen waarvan het grondrecht is geschonden en die daar effect van hebben ondervonden, lager uit.
- Het aantal mensen dat in FSV geregistreerd staat en tussen 2012 en 2019 een correctie van de aangifte heeft gehad is bijna 11.500 personen.
- Circa 9.000 personen hebben een correctie gehad in hetzelfde jaar als dat ze geselecteerd waren door selectie aan de poort.

Q: selectie van de aangifte: wel 1043, maar de Belastingdienst kan niet met zekerheid zeggen of grondrecht is aangetast, wat dan?

A:

- Bij aangiftes die zijn geselecteerd met code 1043 in combinatie met zorgkosten en/of giften is het aan de Belastingdienst om aan te tonen dat de selectie op fiscale of neutrale gronden heeft plaatsgevonden en hierover de burger te informeren.
- Als uit dossieronderzoek volgt dat bij de selectie mogelijk een grondrecht, zoals het verbod op discriminatie naar afkomst of geloofsovertuiging is geschonden, is het dus aan de Belastingdienst om hierover uitsluitsel te geven.
- Kan de Belastingdienst dit uitsluitsel niet geven, en blijft er dus twijfel bestaan, dan wordt er voor deze groep van uitgegaan dat een grondrecht is geschonden. Een eventuele correctie op de aangifte wordt dan ongedaan gemaakt.

Q: selectie van de aangifte: omgang met mensen die zelf menen dat hun grondrecht is geschonden

A:

- Aangiften waar geen sprake is van code 1043 in combinatie met zorgkosten en/of giften, ga ik niet pro-actief onderzoeken, omdat ik daar op basis van het PwC rapport geen aanleiding toe zie.
- Indien een belastingplichtige een verzoek tot ambtshalve vermindering indient en verwijst naar het PwC rapport, zie ik dit als een niet gemotiveerd verzoek. Ik zal dit verzoek dan om die reden afwijzen.

Q: selectie van de aangifte: Bent u bij correcties op de aangifte bereid om dit te doen zonder het verzamelinkomen aan te passen?

A:

- Ik heb voorgesteld om te willen onderzoeken of correcties op de aangifte ongedaan gemaakt kunnen worden zonder het verzamelinkomen aan te passen.
- Maar ik moet wel onderzoeken of en hoe dit het beste geregeld kan worden.
- Het is hierbij de vraag of dit in alle gevallen haalbaar zal zijn.
- Ik kom hier in het najaar bij u op terug.

Q: selectie van de aangifte: welke methode van herstel bij schending grondrecht gaat u hanteren?

A:

- Momenteel onderzoek ik twee mogelijkheden tot herstel.
- De eerste sluit aan bij de bestaande fiscale instrumenten. De correctie wordt ongedaan gemaakt via bezwaar, ambtshalve vermindering of herziening. Dit werkt door naar het verzamelinkomen.
- Bij de tweede methode blijft de aanslag in beginsel in stand. Herstel wordt geboden via een tegemoetkoming buiten de aanslagregeling om. Hiervoor zou dan een specifieke tegemoetkomingsregeling moeten worden getroffen.
- Aan beide methoden zitten voor- en nadelen. Ook voor de rechtspositie van de belastingplichtige. En ook voor de uitvoeringslast bij Belastingdienst en andere uitvoerders. Deze worden momenteel in kaart gebracht.

Q: selectie van de aangifte: houdt u rekening met de rechtspositie van de belastingplichtige bij de methode van herstel?

A:

- De methode van herstel bij een selectie van een aangifte in strijd met een grondrecht wordt momenteel nader uitgewerkt.
- De rechtspositie van de belastingplichtige is hierbij uiteraard een belangrijk aandachtspunt.
- In het najaar kom ik hierop terug.

Q: selectie van de aangifte: wat zijn de uitvoeringseffecten en kosten?

A:

- De uitvoeringseffecten en kosten worden in kaart gebracht.
- Hier zal ook een uitvoeringstoets op verricht worden.
- In het najaar van dit jaar kom ik hierop terug.

Q: selectie van de aangifte: Hoe gaat u de toepassing van het daderprofiel compenseren en waarom neemt u dit nu niet actief mee?

A:

- Op basis van het PwC onderzoek kijk ik naar code 1043 in combinatie met zorgkosten en/of giften.
- Dit betreft aangiften waarvan PwC expliciet heeft vastgesteld dat er beslisregels waren waarbij frauderisico's gebaseerd kunnen zijn op persoonskenmerken.
- Aangiften waar geen sprake is van code 1043 in combinatie met zorgkosten en/of giften ga ik niet onderzoeken. Het PwC rapport laat zien dat hier geen concrete aanleiding toe is.
- Het document over het daderprofiel stamt uit 2013. En kan daarmee betrekking hebben op het belastingjaar 2012. Daarom start ik de analyse ook in 2012.
- PwC stelt dat ze niet hebben kunnen vaststellen dat "…het daderprofiel … op de beschreven wijze [is] toegepast". Ik heb dan ook geen enkele aanwijzing dat dit daderprofiel een verdergaande rol heeft gehad dan op de groep 1043 in combinatie met giften en/of specifieke zorgkosten
- Uiteraard geldt dat belastingplichtigen gedurende vijf jaar kunnen verzoeken om ambtshalve vermindering. Daarbij geldt het reguliere motiveringsvereiste.

Schade als gevolg schending AVG

Q: schade als gevolg schending AVG: Waarom geeft u een beperktere groep mensen een vergoeding dan de Landsadvocaat heeft geadviseerd?

A:

- De Landsadvocaat heeft verondersteld dat er een causale relatie is tussen registratie in FSV en het hebben van een effect op degene die is geregistreerd.
- Laat ik voorop stellen dat de Belastingdienst inmiddels heeft kunnen vaststellen dat een groot deel van de personen die in FSV zijn geregistreerd geen effect van deze registratie hebben ondervonden.
- Voor de mensen die mogelijk wel een effect hebben ondervonden, wil ik vaststellen of er daadwerkelijk een effect is geweest en of dit wel een gevolg is van FSV.
- Er is een mogelijk effect voor de volgende personen:
  1) te lang betrokken in intensief toezicht en daardoor mogelijk schade,
  2) gegevens gedeeld uit FSV met een derde partij en waarbij de ontvangende partij daaraan gevolg heeft gegeven en
  3) registratie van bijzondere of strafrechtelijke gegevens en waarbij deze registratie tot een gevolg of handeling heeft geleid.
- Het voornemen is om personen waarbij het eerder genoemde speelt, een schadevergoeding te geven. Ik wil daarbij aansluiten bij bedragen die gangbaar zijn in jurisprudentie.

Q: schade als gevolg schending AVG: wat is de omvang van de groepen?

A:

- We onderscheiden drie groepen als gevolg schending AVG:
- Gegevensdeling met derden: dit houdt in dat inhoudelijke informatie van de FSV geregistreerde is gedeeld met een derde partij en dat er sprake is van een gevolg voor de FSV-geregistreerde bij de ontvangende partij.
- Op enkele gevallen na, hebben de derde partijen **geen vervolgactie** ingezet op basis van de gegevensverstrekking.
- Te lang intensief toezicht: dit houdt in dat de FSV geregistreerde te lang is betrokken bij intensief toezicht en daardoor een nadelig gevolg heeft gehad, bijvoorbeeld aanvullende verzoeken om informatie van de Belastingdienst over de aangifte zonder dat daartoe een aanleiding kan worden gevonden buiten FSV. Het gaat hier om circa 12.000 personen.
- Bijzondere persoonsgegevens in FSV: FSV geregistreerden van wie bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens zijn geregistreerd in FSV en waarbij door deze registratie een gevolg of een handeling heeft plaatsgevonden.
- Het aantal mensen dat in deze groepen valt hangt sterk af van de scope van bijvoorbeeld medische informatie of strafrechtelijke gegevens. Ik kom hier in het najaar op terug.

Q: schade als gevolg schending AVG: In welke gevallen stelt u voor om over te gaan tot een tegemoetkoming voor schending van privacy?

A:

- Alleen als er schade is geleden door de registratie in FSV.
- Ik ga hiervoor naar 3 groepen kijken:
  - mensen van wie gegevens zijn verstrekt uit FSV aan derden;
  - mensen die te lang in zijn betrokken in intensief toezicht; en
  - mensen van wie bijzondere of strafrechtelijke gegevens zijn geregistreerd in FSV.
- Ik ga dus niet iedereen die in FSV stond geregistreerd een vergoeding geven.
- De precieze omschrijving van de groepen die mogelijk in aanmerking komen en de hoogte van het bedrag dat ik wil geven zal ik de komende maanden, in overleg met andere departementen, bepalen.

Q: schade als gevolg schending AVG: wat is de hoogte van de vergoeding voor immateriële schade?

A:

- Ik onderzoek nog wat de hoogte is van de vergoeding voor immateriële schade.
- Ik wil daarbij aansluiten bij bedragen die gangbaar zijn in jurisprudentie voor AVG-overtredingen en dit in overleg met andere departementen vaststellen.
- Uit het advies van de Landsadvocaat blijkt dat in de jurisprudentie in de meeste gevallen bedragen variërend van 125 tot 500 euro worden gehanteerd.

MSNP

Q: MSNP: wat is de omvang van de groepen?

A:

- Om de onderzoekspopulatie te bepalen zijn in eerste instantie 430.000 insolventiebrieven onderzocht op het feit of er sprake is van een verzoek tot MSNP.
- Dit is teruggebracht tot ca. 10.500 burgers waarvan het MSNP-verzoek mogelijk ten onrechte is afgewezen en die niet uit hoofde van de regeling naar aanleiding van toeslagen gecompenseerd zijn of worden voor de onterechte afwijzing van hun verzoek om deelname aan MSNP.
- De dossiers van deze personen worden nader onderzocht op de reden van afwijzing en of dit wel of niet terecht is.
- Een voorlopige schatting is dat 40 tot 70% van de onterechte afwijzingen op een later moment alsnog is toegelaten tot MSNP of WSNP. Dit betekent dat dit voor 30 tot 60% niet het geval geweest is. Deze burgers zijn mogelijk in een dwanginvorderingstraject gekomen.

Q: MSNP: waar is de 500 euro op gebaseerd voor vertraagde toelating msnp/wsnp?

A:

- Het bedrag van 500 euro per half jaar vertraging die de toelating van een burger tot MSNP of WSNP heeft opgelopen is gebaseerd op **vaste jurisprudentie van de Hoge Raad**.
- Een belanghebbende heeft op grond van die jurisprudentie recht op een vergoeding voor de **overschrijding van de redelijke termijn** door de Belastingdienst en/of de rechter.
- De voorwaarden waaronder ik de tegemoetkoming voor vertraagde toelating tot MSNP/WSNP wil toekennen zijn **niet helemaal gelijk aan de voorwaarden die de Hoge Raad stelt**.
- Dat komt doordat bij de tegemoetkomingsregeling voor MSNP/WSNP de reden voor het toekennen van een vergoeding **niet is dat te laat een beslissing is genomen** (en de redelijke termijn is overschreden).
- De reden voor het toekennen van een vergoeding is dat de beslissing **onterecht was en pas later een juiste beslissing is genomen**.
- Daarom wil ik de tegemoetkoming gaan rekenen **vanaf het moment waarop de burger in eerste instantie**, ten onrechte, **is afgewezen** voor deelname aan een MSNP traject.

- Voor burgers die zijn toegelaten tot een **WSNP** traject wil ik naast deze vergoeding ook een **aanvullend eenmalig bedrag van 500 euro** toekennen, omdat de voorwaarden van een **WSNP traject strenger** zijn dan bij een MSNP traject.

Q: MSNP: wat kunt u vertellen over de inzet van een andere uitvoerder en kan dit ook een organisatie van het rijk zijn?

A:

- Op dit moment wordt onderzocht op welke manier de tegemoetkomingsregeling het beste uitgevoerd kan worden.
- Deel van dit onderzoek betreft de vraag of de Belastingdienst dit zelf kan uitvoeren of dat het beter extern belegd kan worden bij een overheidspartij of middels een aanbesteding.
- Vanzelfsprekend zal de keuze vallen op een partij die in staat is om dit uit te voeren.
- Ik kom hier in het najaar bij u op terug.

Q: MSNP: Waarom gaat u slechts vanaf 2014 MSNP onderzoeken? Hoe gaat u om met gevallen van 2012 -2014?

A:

- Ik ben niet voornemens een meldpunt in te stellen voor personen die mogelijk onterecht zijn afgewezen voor deelname aan een MSNP traject.
- Daar heb ik twee redenen voor.
- Ten eerste omdat er voor die periode geen dossiers meer beschikbaar zijn. Daarom kan ik niet achterhalen of er sprake is geweest van een verzoek tot deelname aan MSNP en of er sprake is geweest van een onterechte afwijzing.
- Daarnaast kan een meldpunt een aantrekkende werking hebben. Dat kan leiden tot vertraging bij de uitvoering van de tegemoetkomingsregeling voor personen die ik in beeld heb als gedupeerde.
- Dit leidt er helaas toe dat burgers die mogelijk onterecht zijn afgewezen in de periode 2012 en 2013 niet in aanmerking komen voor een tegemoetkoming

Q: MSNP: Welke andere onterechte redenen voor afwijzingen van een MSNP-verzoek zijn er naast een FSV-registratie? En wanneer is een afwijzing wel terecht?

A:

- Wanneer een verzoek tot deelname aan MSNP is afgewezen omdat iemand in FSV geregistreerd stond, acht ik dat onterecht.
- Er blijken echter meer onterechte redenen gehanteerd te zijn: namelijk een registratie Opzet/Grove Schuld (O/GS) en een te hoge schuld (grensbedrag).
- Wanneer enkel deze onterechte redenen zijn gebruikt om de afwijzing te motiveren, komt de gedupeerde in aanmerking voor een tegemoetkoming.

Q: MSNP: Welke opties voor tegemoetkoming van gedupeerden die niet later alsnog is toegelaten tot MSNP onderzoekt u?

A:

- De opties om tegemoet te komen aan hen die onterecht niet zijn toegelaten tot MSNP, vallen uiteen in maatwerk en meer generieke inschatting van het geleden nadeel.
- Bij het maatwerk denk ik aan dossieronderzoek, waarbij per individu de hoogte van de tegemoetkoming wordt vastgesteld. Ook denk ik aan het vergoeden van de schulden die een persoon bij de Belastingdienst heeft of het vergoeden van de schulden die een persoon in het verleden heeft voldaan aan de Belastingdienst.
- Bij de meer generieke benadering, gaat het om indeling naar het geleden nadeel op basis van een inschatting.
- Ik kom hier in het najaar bij u op terug.

Overige effecten registratie

Q: overige effecten registratie: wat kunt u vertellen over juridische bijstand voor fsv geregistreerden?

A:

- Eerder heb ik het idee van juridische bijstand sympathiek genoemd.
- Ik onderzoek of en juridische bijstand nodig en wenselijk is.
- Daarnaast kijk ik hoe dit is in te richten voor FSV geregistreerden.
- Mogelijk nemen we de manier waarop dit bij het herstel voor de Kinderopvangtoeslag is ingericht als voorbeeld.
- In het najaar kom ik hierop bij u terug.

Q: overige effecten registratie: wat is de stand van zaken van schuldig/nalatig?

A:

- Bij circa 5000 personen die in FSV stonden is bij de SVB een onderzoek gestart naar schuldige nalatigheid. Dit betreft een 'overlappende' groep. Er is niet vastgesteld dat er een causaal verband bestaat tussen de registratie in FSV en het starten van het onderzoek. Het ministerie van SZW is het beleid en de regels rond schuldig en nalatig aan het heroverwegen.
- Daarbij wordt in brede zin gekeken naar de informatie die nodig is van de Belastingdienst en of er informatie nodig is.
- Ook wordt gekeken naar hoe omgegaan wordt met kwesties uit het verleden.
- Zodra dit duidelijk is, ontvangt u meer informatie.

Q: overige effecten registratie: Waarom is voor circa 40.000 personen het effect van FSV nog onduidelijk?

A:

- Het is nog niet mogelijk om vast te stellen of er procedureel correct gehandeld is of dat er geen sprake is van een effect.
- Van 20.000 personen is er nog geen behandelverslag gevonden.
- Ook zijn er 12.000 personen die lang onder intensief toezicht hebben gestaan, daarvan weten we nog niet of dit effect heeft gehad.
- Daarnaast zijn er personen die bij meerdere onderdelen zijn geregistreerd of waarvan nog niet is vastgesteld of de toeslag terecht is stopgezet.

Geen of een verklaarbaar effect

Q: geen of een verklaarbaar effect: wat voor een brief gaat u in september sturen aan fsv geregistreerden?

A:

- De Belastingdienst heeft onderzocht welke mensen die geregistreerd staan in FSV geen effect hebben ondervonden. Iedereen die volgens de Belastingdienst geen effect heeft ondervonden, stuur ik een brief.
- In die brief bied ik nogmaals mijn excuses aan voor het opgenomen zijn in FSV.
- Er wordt gemeld dat er geen effect is vastgesteld van de registratie in FSV. Deze mensen zijn niet met bijzondere persoonsgegevens in FSV opgenomen, ook zijn hun gegevens niet verstrekt aan andere organisaties.
- Er wordt ook gemeld dat zij geen vergoeding ontvangen. Vanzelfsprekend krijgen de betrokkenen de mogelijkheid om te reageren op deze brief, indien zij van mening zijn dat zij wel een effect van hun registratie hebben ondervonden.

Q: geen of een verklaarbaar effect: wat is een verklaarbaar effect?

A:

- Een effect is een correctie van de aangifte, een correctie op de toeslag of extra administratie door vragenbrieven van de Belastingdienst. waarbij er een reguliere fiscale behandeling heeft plaatsgevonden die navolgbaar en verklaarbaar is.
- Het effect is verklaarbaar als er een reguliere fiscale behandeling heeft plaatsgevonden die navolgbaar en verklaarbaar is. Dit wil zeggen dat er een verslag beschikbaar is van de behandeling van de aangifte en de eventueel daaropvolgende correctie en dat een mogelijkheid voor bezwaar en beroep bestond.

Q: geen of een verklaarbaar effect: Hoe weet u dat er voor 220.000 personen geen effect van de FSV registratie is geweest?

A:

- Voor 220.000 personen heeft er een reguliere fiscale behandeling plaatsgevonden.
- De behandeling is navolgbaar en verklaarbaar.
- Er is voor deze personen een verslag beschikbaar van de behandeling, de eventueel daaropvolgende correctie en er was een mogelijkheid voor bezwaar en beroep.
- Er heeft bij 113.000 personen een correctie op de aanslag plaatsgevonden.
- De correctie kwam doordat de aangifte niet correct was.
- Dit was het gevolg van de beoordeling van de aangifte en dus niet van de registratie in FSV.
- Ik onderzoek nog of er bij deze personen sprake is geweest van effecten door bijzondere persoonsgegevens of te lang intensief toezicht.

Q: Wat is de stand van zaken van motie Marijnissen II?

A:

- Momenteel zijn er circa 220.000 brieven verstuurd.
- Circa 10.000 burgers zijn niet bereikt omdat zij zijn overleden of omdat er geen adres bekend is.
- Half augustus heeft de meest recente verzending plaatsgevonden. Er zijn toen circa 9.000 burgers geïnformeerd over de reden van registratie in FSV.
- In het najaar zullen de volgende circa 15.000 brieven aan burgers verstuurd worden die in FSV waren opgenomen wegens een informatieverzoek.
- Daarnaast wordt bezien in hoeverre burgers die behoorden tot groepen die eerder nog niet geïnformeerd zijn over hun registratie in FSV, hierover alsnog geïnformeerd kunnen worden.

Q: Wat is de stand van zaken van het onderzoek naar gegevensuitwisseling?

A:

- De Belastingdienst heeft de resultaten van het onderzoek naar de gevolgen ontvangen van de samenwerkingspartners.
- Op enkele gevallen na, hebben de desbetreffende samenwerkingspartners **geen vervolgactie** ingezet op basis van de gegevensverstrekking.
- In de gevallen waarbij de samenwerkingspartner wél een vervolgactie heeft ingezet, ging het om informatie die de samenwerkingspartner op basis van een **informatieverzoek** heeft ontvangen.
- De Belastingdienst is wettelijk verplicht om alle relevante informatie te leveren en heeft **geen extra informatie geleverd vanwege de FSV-registratie**.
- De verstrekkingen worden nog **individueel getoetst** om te bepalen **of er inhoudelijk informatie uit of over een FSV-registratie** extern is verstrekt.
- Tevens wordt onderzoek gedaan naar de **rechtmatigheid** van de externe verstrekkingen.
- Zodra de verdere analyse is afgerond, **informeert** de Belastingdienst, voor zover mogelijk, in lijn met de motie van het lid Marijnissen, **burgers** over aan welke organisaties informatie uit of over hun FSV-registratie is verstrekt.

1.5 Discriminatie en institutioneel racisme

Spreeklijn discriminatie en institutioneel racisme

- Laat ik vooropstellen dat discriminatie en (institutioneel) racisme absoluut niet mogen voorkomen.
- Ongeoorloofd onderscheid maken is natuurlijk verboden.
- Het mag bijvoorbeeld niet voorkomen dat je een extra controle kan krijgen, om redenen die niet relevant zijn voor onze heffings- en inningstaak.
- Daarom heb ik de voorbeelden die PwC gevonden heeft aangemerkt als **institutioneel racisme**.
- Soms moeten wij wel onderscheid maken tussen mensen voor bijvoorbeeld het vaststellen van de wettelijke rechten en plichten. Dan moet dit onderscheid altijd **proportioneel en gerechtvaardigd** zijn, met een duidelijke basis in wet- en regelgeving
- Daarnaast wil ik benadrukken dat de Belastingdienst heel veel **toegewijde medewerkers heeft die discriminatie en racisme afwijzen**.
- Echter, ook **onbewuste en onbedoelde vooroordelen** en patronen kunnen leiden tot institutioneel racisme.

1. Daarom zijn al een heleboel acties in gang gezetWe zijn bezig met het inbouwen van **betere waarborgen** in verschillende processen van de Belastingdienst, zodat onder andere onze keuzes, afwegingen en onderbouwingen duidelijk en reproduceerbaar zijn.

- **De Belastingdienst is een breed moreel beraad gestart om zo inclusiviteit en bewustzijn** van (onbewuste) vooroordelen moeten een steviger onderdeel van onze **werkcultuur te laten worden**. Het voeren van de intern en extern dialoog over bewust en onbewust, opzettelijk en onopzettelijk gedrag is van wezenlijk belang om te zorgen dat de inzichten ten aanzien van institutioneel racisme algemeen gedragen worden. We maken daarvoor ook graag gebruik van expertise van anderen, zoals de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme en het College voor de Rechten van de Mens.

Factsheet Discriminatie

Kern

- **Discriminatie** is het maken van onderscheid tussen vergelijkbare gevallen **zonder objectieve rechtvaardiging,** waardoor een burger nadelig is behandeld.
- Zoals bijvoorbeeld onderscheid op basis van geloof, geaardheid, leeftijd of nationaliteit.
- U heeft in uw Kamerbrief van 30 mei jl. aangegeven dat de door PwC gevonden voorbeelden een vorm van institutioneel racisme zijn.
- Amnesty International is in zijn rapport van oktober 2021 daarnaast van mening dat de Belastingdienst heeft gediscrimineerd, door de nationaliteit van burgers in selectieprocessen te gebruiken.
- Vanwege de vele contacten tussen burgers en de Belastingdienst, kan niet uitgesloten worden dat in **individuele gevallen** burgers ook gediscrimineerd zijn of het gevoel hebben dat ze gediscrimineerd zijn. Dit blijkt ook wel uit de voorbeelden die PwC gevonden heeft.

Lopende acties

- In het programma HVB hebben we persoonlijke omgevingen en ruim 900 applicaties onderzocht op onder andere het gebruik van nationaliteit en FSV

achtige lijsten. De voortgang over deze onderzoek zijn op 30 mei jl. naar de Kamer verzonden.

  - Hieruit blijkt dat een aantal lijsten en applicaties mogelijk onrechtmatige gevolgen voor burgers hebben gehad. Deze lijsten en applicaties worden daarom momenteel verder onderzocht op die mogelijke gevolgen.

- We stellen nieuwe waarborgen op voor de processen en systemen waarmee wij bepalen welke aangiften we handmatig controleren. Hiermee proberen we onderscheid op de verkeerde gronden te voorkomen.
- Binnen de Belastingdienst is een moreel beraad gestart, om de werkcultuur inclusiever te maken en meer bewustzijn onder medewerkers te creëren over (onbewuste) vooroordelen

Krachtenveld

- De discussie over discriminatie bij de Belastingdienst richt zich veelal op het gebruik van nationaliteit van burgers.
- De SP, DENK en Bij1 zijn van mening dat de Belastingdienst geen nationaliteiten mag gebruiken bij het selecteren van aangiften.
- Hier kunnen we niet aan voldoen, omdat de nationaliteit van een burger soms nodig is voor het vaststellen van de wettelijke rechten en plichten.
- Een voorbeeld hiervan is artikel 3 van de Successiewet. Hierin staat dat een Nederlander die in het buitenland

woont verplicht is om Erf- en Schenkbelasting te betalen, tot 10 jaar nadat hij of zij Nederland heeft verlaten.

- Om toezicht te houden op deze bepaling moet de Belastingdienst ook de nationaliteit van de belastingplichtige beoordelen.
- Aan de Kamer is toegezegd dat de Belastingdienst alleen de nationaliteit verwerkt als daarvoor een expliciete wettelijke grondslag voor is. Hiermee gaat de Belastingdienst verder dan de AVG vereist voor het verwerken van persoonsgegevens.

Factsheet institutioneel racisme

Kern

- (Institutioneel) racisme is geen juridisch vastomlijnd begrip.
- Hiervan bestaan verschillende definities en interpretaties.
- Het College voor de Rechten van de Mens (het College) hanteert de volgende richting m.b.t. deze begrippen, deze worden ook in onze Kamerbrieven gehanteerd:
- **Racisme**: een ideologie die mensen indeelt in 'rassen', waarbij de ene raciale groep superieur zou zijn ten opzichte van anderen.
- **Institutioneel racisme**: Ingebakken, structurele mechanismen, procedures, gewoontes of gedragsvormen, die in veel verschillende verschijningsvormen kunnen voorkomen en vaak op indirecte, onbewuste en soms lastig herkenbare wijze een nadeel opleveren voor bepaalde groepen mensen op grond van hun afkomst.
- In uw Kamerbrief van 30 mei jl. heeft u aangegeven dat passages uit de handleiding die PwC heeft aangetroffen wat u betreft een vorm van institutioneel racisme zijn.

Lopende acties

- In uw Kamerbrief van 30 mei jl. heeft u een aantal maatregelen aangekondigd, die tot doel hebben de werkcultuur inclusiever te maken en dat de

rechtmatigheid van de risicoselectie en de handhaving beter geborgd is:

1. In de werkcultuur moet het bewustzijn van (onbewuste) vooroordelen worden vergroot. Dit wordt meengenomen in het programma 'Leiderschap en Cultuur'. Daarnaast is de Belastingdienst een moreel beraad gestart en worden er in klein groepsverband normoverdragende gesprekken gevoerd met het management en de betrokken medewerkers.
    - Moreelberaadgesprekken: 2x gehouden met Team Belastingdienst. In mei is begonnen met het houden van gesprekken met MT's primair proces (MKB, Particulieren, GO, CAP) en Switch; daarna de overige directies. Met vrijwel alle MT's zijn nu morele beraden gehouden of gepland. Morele beraden met de teams volgen daarna.

2. Er is een waarborgenkader opgesteld, om de rechtmatigheid en de transparantie van de risicoselectie beter te kunnen garanderen.
3. Er wordt gewerkt aan het op orde brengen van de bedrijfsprocessen, in het programma 'AO/IC op orde'. Hierdoor wordt de grip van de organisatie op verschillende processen vergroot, waardoor potentiële gevallen discriminatie en institutioneel racisme sneller gevonden en aangepakt kunnen worden.

Krachtenveld

- BZK is Rijksbreed de penvoerder op dit onderwerp. BZK heeft het College gevraagd om een sluitende definitie van racisme.
- In de politiek en de maatschappij wordt nauwelijks een fundamenteel onderscheid gemaakt tussen discriminatie, (institutioneel) racisme en etnisch profileren. Deze begrippen worden vaak door elkaar en uitwisselbaar gebruikt.

Etnisch profileren
Kern • Er bestaan verschillende definities voor etnisch profileren. In de kern komt het erop neer dat informatie over iemands ras of etnische afkomst wordt gebruikt door de overheid. (Nationaliteit zegt iets over het staatburgerschap, de natie waartoe iemand behoort) • Vanwege de vele contacten tussen burgers en de Belastingdienst, kan niet uitgesloten worden dat in individuele gevallen etnische profilering heeft plaatsgevonden of dat burgers het gevoel hebben dat ze etnisch geprofileerd zijn. • Voor etnisch profileren bestaat geen rechtvaardiging.
Feiten en cijfers • Bij de Belastingdienst richten acties om discriminatie te voorkomen zich ook op het voorkomen van etnisch profileren. • Er lopen geen apart acties die specifiek zien op het voorkomen van etnisch profileren.
Krachtenveld • De discussie gaat vooral om de vraag, of het gebruik van iemands nationaliteit op zichzelf een vorm van etnisch profileren is.   ○ Volgens de AP is dit niet het geval. Het hangt volgens de AP van de context van het gebruik af, of het gebruik van iemands nationaliteit een vorm van etnisch profileren is. In zijn onderzoeksrapport naar

Toeslagen, stelde de AP daarom vast dat Toeslagen niet kon profileren omdat de vereiste gegevens daarvoor ontbraken omdat er volgens hem geen (in)direct verband bestaat.

- Volgens Amnesty International is er wel een direct verband tussen iemands nationaliteit en iemands ras of etnische afkomst. Het selecteren van aangiften op basis van iemands nationaliteit, is volgens Amnesty daarom etnisch profileren.
- Het College voor de Rechten van de Mens heeft een toetsingskader opgesteld om etnisch profileren in risicoselectie tegen te gaan. Het College gaat ervan uit dat de nationaliteit van burgers gebruikt mag worden, als daar een rechtvaardiging voor bestaat.

- Beschuldigingen van etnisch profileren worden door medewerkers van de Belastingdienst over het algemeen zwaar opgevat.
- De politiek en de maatschappij maken geen fundamenteel onderscheid tussen discriminatie, racisme en etnisch profileren.

Inventarisatie applicaties

Kern

- De Belastingdienst heeft de meer dan 900 aanwezige applicaties doorzocht op de aanwezigheid van nationaliteit en strafrechtelijke en medische gegevens.
- Voor de applicaties die deze gegevens bevatten heeft een **toetsingscommissie** beoordeeld of de **rechtsgrond** voor de aanwezigheid van die gegevens voldoende is.
- In enkele applicaties bleek dat de aanwezigheid van nationaliteit wel gebaseerd is op een algemene, maar nog niet op een *expliciete* wettelijke grondslag. Waar dat zo was zijn óf de gegevens verwijderd uit de applicatie of wordt voorgesteld een **expliciete wettelijke** grondslag in de wet op te nemen.

Feiten en cijfers eindrapportage

Status	Aantal applicaties
Geen nationaliteit of strafrechtelijke/ medische gegevens aangetroffen	808
Gegevens aangetroffen, beoordeling afgerond	119
Doorlichting → onvoldoende rechtsgrond	9
Doorlichting → wordt nog onderzocht	34
Totaal	**969**

- Van de 119 applicaties is in 9 applicaties de aanwezigheid van nationaliteit wel gebaseerd is op een algemene, maar nog niet op een expliciete wettelijke grondslag.
- De Kamer is geïnformeerd over de definitieve conclusies van de beoordeling van door de toetsingscommissie.
- **Vervolgonderzoek** naar feitelijk gebruik mogelijk onterechte gevolgen moet nog plaatsvinden.

Krachtenveld

- Uw ambtsvoorganger heeft toegezegd dat nationaliteit alleen nog gebruikt mag worden in de handhaving als daarvoor een expliciete wettelijke grondslag is.
- De aanwezigheid van nationaliteit in enkele applicaties van CAP en de Douane is niet onrechtmatig, maar nog niet in lijn met deze beleidslijn.

Q: Wat is de definitie van racisme?

A:

- Dat is **geen juridisch begrip**. Er worden in het maatschappelijk discours meerdere begrippen gebruikt.
- Wij hebben daarom aangesloten bij de definitie van het **College voor de Rechten van de Mens**. Een alom erkend instituut met expertise op dit terrein.
- Volgens die definitie is racisme an sich een ideologie of theorie die mensen indeelt in 'rassen' waarbij wordt uitgegaan van superioriteit van de ene raciale groep boven de ander.
- Daar is geen sprake van bij de Belastingdienst, en dat heb ik ook al eerder gezegd.

Q: Wat is de definitie van institutioneel racisme?

A:

- Er worden in het maatschappelijk discours meerdere begrippen gebruikt.
- We hebben daarom aangesloten bij de begrippen zoals verwoord in de **visienota** "Institutioneel racisme: naar een mensenrechtelijke aanpak" en het document "Discriminatie door risicoprofielen" van het **College voor de Rechten voor de Mens**.
- Volgens dit College gaat het bij institutioneel racisme om ingebakken, structurele mechanismen, procedures, gewoontes of gedragsvormen, die in veel verschillende verschijningsvormen kunnen voorkomen en vaak op indirecte, soms lastig herkenbare wijze een nadeel opleveren voor bepaalde groepen mensen op grond van hun afkomst."
- [...] "Het woord 'institutioneel' kan een bijklank hebben van 'geïnstitutionaliseerd', in de zin dat racisme door iets of iemand doelbewust in een organisatie of het domein is gestopt, maar dit hoeft niet zo te zijn. Het woord institutioneel zegt eenvoudigweg dat racisme aanwezig is in de instituties. En binnen organisaties of domeinen betekent 'institutioneel' dat het om meer gaat dan op zichzelf staande racistische of discriminerende incidenten."

Q: U stelt dat er sprake is geweest van institutioneel racisme. Kunt u garanderen dat dit niet nog altijd in het systeem zit?

A:

- Ik trek deze conclusie op basis van de door PwC **aangetroffen voorbeelden**, waaronder handleidingen en een daderprofiel. Die voorbeelden spelen allemaal van voor 2020.
- Ook de werkwijzen bij Toeslagen komen uit het verleden.
- Ik heb geen specifieke aanwijzingen dat er nu nog van deze voorbeelden zijn.
- Tegelijkertijd leren we ook van de benadering van institutioneel racisme van het College dat dit tot stand komt omdat we **bewust en onbewust** werken of denken in ingebakken procedures, gewoontes of gedragsvormen die op soms lastig herkenbare wijze een nadeel opleveren voor bepaalde groepen mensen op grond van hun afkomst.
- Ik vind dit thema belangrijk om te adresseren zodat we ervan kunnen leren en hopelijk ervoor kunnen zorgen dat we het in ons eigen gedrag herkennen.

Q: Hoe gaat u er binnen de diensten voor zorgen dat dit nooit meer gebeurt?

A:

- Er lopen heel veel acties om **herhaling te voorkomen**. Zowel in relatie tot het verbeteren tot processen als in relatie tot het menselijk toezicht.
- Ik vind het belangrijk om medewerkers hierin mee te nemen. Verandering leg je niet van bovenaf op. Daarom is een van de acties dat binnen de Belastingdienst op **alle niveaus** gesprekken worden gevoerd over ethische dilemma's in het toezicht.
- Enkele voorbeelden:
- De Adviescommissie Analytics helpen met het ethisch verantwoord omgaan met risicomodellen en algoritmen en het op orde brengen van de bedrijfsprocessen.
- Om te zorgen dat medewerkers dit thema beter herkennen krijgt het onderwerp "discriminatie en racisme" een expliciete plek binnen het cultuur- en leiderschapstraject van de Belastingdienst.
- Daarnaast worden gesprekken gevoerd met management en medewerkers aan de hand van de aangetroffen voorbeelden. Ook worden casussen en ethische dilemma's in het toezicht in groepen besproken. Hierbij

wordt aandacht besteed aan bewuste en onbewuste vooroordelen.

Q: Heeft de Belastingdienst gediscrimineerd bij de selectie aan de Poort?

A:

- De handleidingen die gemaakt zijn binnen het proces selectie aan de Poort zijn **discriminatoir**.
- In de voorbeelden die PwC heeft gevonden is zelfs sprake van institutioneel racisme volgens de definitie van het college voor de rechten van de Mens.
- Het voeren van de dialoog over bewust en onbewust, opzettelijk en onopzettelijk gedrag is van wezenlijk belang om te zorgen dat de inzichten ten aanzien van institutioneel racisme algemeen gedragen worden binnen de Belastingdienst.
- Dit is nodig om de burger het vertrouwen weer teruggeven van een objectief handelende Belastingdienst.

Q: Kan de Belastingdienst stoppen met het gebruik van systemen/applicaties/algoritmes ten behoeve van risicoselectie?

A:

- **De Belastingdienst moet keuzes maken** in waar de beschikbare capaciteit op ingezet wordt.
- Mits uiteraard goed vormgegeven, helpt risicoselectie hierbij, doordat de **beschikbare capaciteit gericht ingezet kan worden** op het controleren van aangiften, aanvragen en verzoeken waar de **kans op niet-nalevingsgedrag het grootst** is.
- Hierdoor zetten we onze inspecteurs **effectief** in en kunnen we **snel duidelijkheid geven** aan burgers en bedrijven waarvan de aangiften waarschijnlijk in orde zijn.
- Het stoppen met de risicoselectie leidt tot minder gerichte inzet van de beschikbare capaciteit.
- Daarnaast zorgt dit er mogelijk voor dat burgers en bedrijven langer op duidelijkheid moeten wachten, terwijl er niets met hun aangifte aan de hand is.

Q: Welke maatregelen gaat u nemen, om discriminatie/institutioneel racisme bij de Belastingdienst uit te bannen?

A:

- Het aanpakken van discriminatie en institutioneel binnen de Belastingdienst vereist een **breed pakket aan maatregelen**.
- De Belastingdienst en ik hebben gesprekken gevoerd met **experts en belangenorganisaties** over institutioneel racisme.
- Ik wil de **werkcultuur inclusiever maken**, met meer aandacht voor (onbewuste) vooroordelen. Daartoe start de Belastingdienst een moreel beraad en begint in november het programma **"Vooroordelen Voorbij"**, dat in samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens is ontwikkeld.
- Daarnaast wordt er aan een **waarborgenkader** gewerkt, waarmee de rechtmatigheid, de transparantie van en de vastlegging rondom de risicoselectie beter gegarandeerd kan worden.
- Doordat de **bedrijfsprocessen en de informatiehuishouding beter op orde** worden gebracht, draagt het bij aan het eerder opsporen van potentiële gevallen van discriminatie en institutioneel racisme in de systemen.

Q: Zijn deze maatregelen wel voldoende? Kunt u garanderen dat dit niet meer gebeurt?

A:

- De Belastingdienst is een van de grootste organisaties van Nederland. Vrijwel alle burgers en ondernemers komen met de dienst in aanraking via vele verschillende processen. De Belastingdienst is onmisbaar voor ons allemaal.
- Een 100% garantie dat zoiets nooit meer voorkomt kan ik u nooit geven.
- Maar met de **lopende en komende maatregelen** zijn al wel belangrijke stappen gezet.

Q: Wat betekent institutioneel racisme voor het vertrouwen in de Belastingdienst?

A:

- Burgers en externe partijen moeten erop kunnen vertrouwen dat er binnen de Belastingdienst **geen sprake is van oneigenlijke en ongelijke selecties** voor toezicht. Daar moeten meer waarborgen voor komen.
- Voor mij is belangrijk dat de Belastingdienst haar taken verantwoord en met **juiste grondslagen** uitvoert, met vastgestelde projecten en werkinstructies.
- Daarbij moeten medewerkers de vrijheid ervaren om dilemma's –bijvoorbeeld over risicoselectie - in het werk met elkaar te bespreken en elkaar aan te spreken als dat nodig is. Medewerkers moeten zich vrij voelen een melding te maken van vermoedens van misstanden.
- Ik wil dat burgers vertrouwen in hun Belastingdienst kunnen hebben, en daarvoor is het essentieel dat dit soort voorbeelden zich niet meer voordoen.
- Ik ben ervan overtuigd dat dit breed binnen de Belastingdienst wordt gedeeld en dat daar hard aan wordt gewerkt.
- De Belastingdienst is en blijft een van de fundamenten van onze samenleving. Zonder kunnen we simpelweg niet. Maar we moeten wel in het oog houden voor wie we dit werk doen: voor burgers en bedrijven.

Q: Zijn er meer lijsten vergelijkbaar met FSV?

A:

- Ik wil niet dat burgers door onjuiste en onzorgvuldige registratie en gebruik van gegevens onterechte gevolgen ondervinden van toezicht.
- De Belastingdienst heeft alle medewerkers gevraagd om mailboxen, persoonlijke omgevingen, of samenwerkingsgebieden te controleren op bestanden waarin nationaliteit of risicosignalen voorkwamen.
- De aangeleverde lijsten zijn heel divers, van Word-bestanden tot lokale applicaties, maar zijn niet vergelijkbaar met FSV. In totaal zijn er 194 lijsten naar "boven" gekomen. 39 van die lijsten zijn door een commissie aangemerkt als "hoog risico". Hierover heb ik uw Kamer op 30 mei jl. geïnformeerd.
- KPMG heeft al eerder geconcludeerd dat er geen applicatie is die echt met FSV vergelijkbaar is, en qua omvang en toegankelijkheid zijn we niets tegengekomen wat op FSV lijkt.
- Of de lijsten daadwerkelijk onterechte nadelige gevolgen voor burgers hebben gehad, wordt onderzocht.
- Waar blijkt dat er onterechte gevolgen voor burgers zijn geweest, neem ik deze mee in de **kaders voor herstel** die worden ontwikkeld.

Q: Waarom zijn een paar van de gevonden lijsten nog in gebruik?

A :

- Er is een afgeschermde omgeving voor de bestanden ingericht.
- Hierin worden lijsten en bestanden bewaard voor **verdere analyse** zonder dat ze gebruikt worden in bijvoorbeeld toezicht.
- Een beperkt aantal bestanden die nodig zijn voor **cruciale werkprocessen** en een **rechtmatige grondslag** kennen, worden nog steeds gebruikt tijdens het onderzoek.

Achtergrondinformatie

- In het kader van dit onderzoek is een **applicatie**: Een systeem dat centraal binnen de organisatie wordt beheerd en gebruikt wordt in het toezicht. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een systeem waarin meldingen van andere overheidsorganisaties opgeslagen worden.
- In het kader van dit onderzoek is een **lijst**: Een bestand met gegevens dat wordt ingezet in het toezicht. Gedacht kan worden aan Word- of Excelbestanden.

Q: Kan de Belastingdienst stoppen met het gebruik van nationaliteit in de risicoselectie?

A:

- De Belastingdienst heeft in sommige gevallen de nationaliteit van burgers nodig als het fiscaal relevant is, om de **rechten en plichten van die burgers** vast te stellen.
- Om te waarborgen dat we de nationaliteit van burgers zorgvuldig gebruiken, heeft mijn ambtsvoorganger besloten dat nationaliteit alleen gebruikt mag worden in het toezicht als daar een **expliciete grondslag** voor is opgenomen in wet- en regelgeving. Ik onderschrijf dit.
- Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de premieheffing en in het erf- en schenkrecht.

Q. Wat is het juridisch kader en beleid voor gebruik nationaliteit?

A.

- Juridisch bezien kan de Belastingdienst nationaliteit gebruiken in zijn toezicht, mits voldaan wordt aan de **wettelijke voorwaarden**.
- De meest relevante voorwaarden voor de bescherming van persoonsgegevens en de eisen waaraan moet worden voldaan bij de verwerking staan in de AVG.
- Een concreet voorbeeld daarvan is het beginsel van behoorlijkheid. De verwerkingen mogen niet in strijd zijn met fundamentele rechtsbeginselen, zoals het discriminatieverbod.
- Om ongerechtvaardigd onderscheid te voorkomen is beleidsmatig door mijn ambtsvoorganger besloten om nationaliteit alleen nog in het **toezicht** te gebruiken, als daar een expliciete wettelijke basis voor is.

Q: Hoe gaat u om met meldingen van burgers dat zij gediscrimineerd, of etnisch geprofileerd zijn?

A:

- Discriminatie of etnisch profileren kan niet en mag niet.
- Als burgers het vermoeden hebben dat zij gediscrimineerd of etnisch geprofileerd zijn, dan wil ik die gevoelens wegnemen en als dat nodig is maatregelen treffen.
- Deze burgers kunnen altijd een **klacht bij ons indienen**.
- We luisteren vervolgens goed naar deze burgers en doen serieus onderzoek naar de klachten.

Q: Maakt de Belastingdienst gebruik van de etniciteit van burgers in het toezicht en de handhaving?

A:

- De voorbeelden die PwC in zijn onderzoeken heeft aangetroffen en die ik met uw Kamer heb gedeeld, hebben pijnlijk duidelijk gemaakt dat in een aantal gevallen wel gegevens over religie, afkomst of nationaliteit zijn gebruikt in het toezicht.
- Dit kan en mag niet tenzij er een wettelijke grondslag is.
- Daarom ligt mijn focus op **verbetertrajecten** om op de juiste manier om te gaan met de risico's bij selecties en de waarborgen daarom heen.

Q: Mag nationaliteit dus nooit gebruikt worden als criterium in risicoselectie?

A:

- Discriminatie is en blijft **verboden**, maar niet elk onderscheid is discriminerend, wanneer er een **rechtvaardigheidsgrond** voor is.
- Het College voor de Rechten van de Mens heeft over het hanteren van risicoprofielen een mensenrechtelijk toetsingskader uitgebracht waarop de minister van BZK op 14 december 2021 gereageerd heeft.
- Als het maken van onderscheid een **gerechtvaardigd doel** heeft, een passende en geschikte maatregel is en voldoet aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit, dan is sprake van een gerechtvaardigd onderscheid.
- Deze eisen zijn cumulatief: aan al deze eisen moet worden voldaan, anders is er wel sprake van discriminatie.
- Overheidsorganisaties die gebruik maken van risicoprofielen moeten zich ervan bewust zijn dat dit onderscheid het risico van discriminatie met zich meebrengt.

Q: Op welke uiterlijke kenmerken selecteerde de Belastingdienst?

A:

- De door PwC gevonden voorbeelden zijn op 24 februari gepubliceerd.
- In een presentatie wordt het mannelijk geslacht genoemd en in meerdere documenten wordt leeftijd genoemd.
- In een email uit 2016 schreef een medewerker dat hij een "opvallende" auto had gezien met daarin "een aantal opvallende personen" die "nogal showend" op en neer reden. Dat ging om iemand van Irakese afkomst.
- Verder zijn er geen verwijzingen naar uiterlijk als zodanig, maar wel naar migratieachtergrond of buitenlandse afkomst.

Waarborgenonderzoek

Q: Wat bedoelt u precies als u schrijft dat u het normenkader voor risicoselectie gaat herijken? (waarborgenonderzoek)

A:

- Samen met Toeslagen en de Douane is gewerkt aan een nieuw kader, waarmee de **rechtmatigheid** en de **transparantie** van de risicoselectie in de toekomst beter geborgd kan worden.
- Hiermee wordt organisatiebreed meer helderheid gegeven, over waar de risicoselectie van de Belastingdienst minimaal aan moet voldoen.
- Zo moeten systemen regelmatig geëvalueerd worden en moet de werking van systemen navolgbaar zijn.

Q: Betekent het ontbreken van een waarborgenkader, dat de Belastingdienst nog geen waarborgen voor de risicoselectie heeft?

A:

- De Belastingdienst heeft al verschillende waarborgen ontwikkeld.
- We hebben onder andere toetsen, procesinrichtingen en kwaliteitstoetsen waarin waarborgen staan voor het bouwen van systemen.
- We lopen er echter tegen aan dat een **centrale, organisatiebrede basis** nog ontbreekt.
- Het waarborgenkader moet dan ook bijdragen aan een **fundamenteel goede basis** voor de ontwikkeling en inzet van selectie-instrumenten.
- Hierdoor kan de **rechtmatigheid** en de **transparantie** van selectie-instrumenten beter gegarandeerd worden door onze organisatie.

Q: Wanneer heeft u het waarborgenkader gereed? Kunt u het waarborgenkader ook eerder naar de Kamer sturen?

A:

- De **bestuurlijke besluitvorming** over het kader is inmiddels afgerond.
- Een gedegen besluitvorming vind ik belangrijk, omdat risicoselectie een complex onderwerp is dat raakt aan veel verschillende wettelijke taken werken.
- De hernieuwde kaders zijn vastgesteld en momenteel wordt gewerkt aan de implementatie.

Q: Wat gaat u doen met de stappen die voorgesteld worden door de Inspecteur Belastingdienst, Toeslagen en de Douane om institutioneel racisme te bestrijden? (Inspectie IBTD)

A:

- Ik vind de aanbevelingen van de Inspecteur Belastingdienst, Toeslagen en de Douane nuttig en waardevol.
- In mijn brief van 30 mei 2022 heb ik een breed pallet aan maatregelen aangekondigd, om institutioneel racisme binnen de Belastingdienst te voorkomen en te bestrijden.
- Volgens mij geven we met de volgende maatregelen een goede invulling aan de aanbevelingen:

1. Het inbouwen van **betere waarborgen** in verschillende processen van de Belastingdienst, zodat onze keuzes, afwegingen en onderbouwingen duidelijk en reproduceerbaar zijn.
2. **Inclusiviteit en bewustzijn** van (onbewuste) vooroordelen een steviger onderdeel van onze **werkcultuur** maken.
3. Het op orde brengen van de bedrijfsprocessen.

Q: Gaat u de definitie over institutioneel racisme van de Inspecteur Belastingdienst, Toeslagen en de Douane volgen? (Inspectie IBTD)

A:

- Op dit moment worden meerdere definities van het begrip institutioneel racisme door elkaar gebruikt.
- Het is daarom belangrijk precies te zijn in onze eigen formuleringen en tegelijkertijd begrip te hebben voor het feit dat anderen de term anders kunnen interpreteren.
- De Inspecteur hanteert in zijn stuk *Startpunt voor dialoog* de definitie van het KIS (Kennisplatform Inclusief Samenleven).
- Ik heb me gebaseerd op de omschrijving van het College voor de Rechten van de Mens.
- Dat doet niet af aan de waarde van het stuk van de Inspecteur.

Bij doorvragen:

- Ook met de definitie uit het stuk van de Inspecteur zou ik hebben geconcludeerd dat bepaalde voorbeelden van PwC duiden op institutioneel racisme.
- Ook daarin ligt de focus namelijk op de uitwerking van processen, niet op een ideologie over de superioriteit van rassen.

1.6 Wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen

Factsheet: Wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen
Kern • Als onderdeel van het Belastingplanpakket 2022 is het **wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen** ingediend bij de Tweede Kamer. Met dit wetsvoorstel worden twee delegatiebepalingen toegevoegd, een in de AWR en een in de IW 1990, op basis waarvan een tegemoetkomingsregeling voor schrijnende gevallen **bij AMvB kan worden geregeld**. • Omdat de Tweede Kamer vond dat er onvoldoende duidelijkheid was over de toepassing van dit wetsvoorstel, is de stemming uitgesteld. • In de brief van 17 mei jl. heeft u de Kamer bericht dat het nog steeds de bedoeling is dat er een tegemoetkomingsregeling bij AMvB wordt geregeld. • Daarnaast heeft u aangegeven dat u van mening bent dat de Kamer na de **hoofdlijnenbrief** goed geïnformeerd tot stemming over kan gaan.

Krachtenveld

- In de Kamer werd kritisch gereageerd op het wetsvoorstel.
- De Kamer maakte zich zorgen of ze wel voldoende betrokken zou worden bij de totstandkoming van een tegemoetkomingsregeling.
- Uw ambtsvoorganger heeft aangegeven dat hij de Kamer zoveel mogelijk wil betrekken. Hieraan is vormgegeven door bijvoorbeeld technische briefings te organiseren. Ook is er toegezegd dat de Kamer in de gelegenheid wordt gesteld om kennis te nemen van het advies van de RvS (wat pas na de voorhang wordt aangevraagd en daarbij dus niet kan worden meegewogen).
- Het lid Van Dijk (CDA) heeft een amendement ingediend waarin verzwaarde voorhang wordt voorgesteld (de Kamer kan dan met 1/3^{e} van de leden afdwingen dat het ontwerp van de AMvB bij wet wordt geregeld).

Q: Wat is het plan van het kabinet met het wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen?

A:

- Op dit moment werk ik aan de vormgeving van een tegemoetkomingsregeling en bekijk ik in welke situaties mensen die nadelige gevolgen hebben ondervonden van een onterechte afwijzing van een verzoek tot deelname van de Belastingdienst aan minnelijke schuldhulpverlening natuurlijke personen (MSNP) of een registratie in FSV in aanmerking komen voor een tegemoetkoming.
- Ik ben nog steeds voornemens om een **tegemoetkomingsregeling bij AMvB** te regelen.
- Voor deze AMvB is een **wettelijke delegatiegrondslag** nodig, die is opgenomen in het wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen.
- In mijn brief van 17 mei heb ik uw Kamer nadere informatie verstrekt over mijn plannen met het wetsvoorstel.
- In deze brief heb ik ook een inschatting gegeven van de doorlooptijd van een AMvB. Dit bedraagt grofweg 10 maanden.

Q: Kan dit wetsvoorstel ook worden gebruikt voor een tegemoetkomingsregeling voor Toeslagen?

A:

- Nee, dit wetsvoorstel is enkel van toepassing op de **Belastingdienst** (blauw) en de ontvanger.
- Dit komt doordat het wetsvoorstel delegatiebepalingen tegemoetkoming schrijnende gevallen alleen toepasbaar is als er een schrijnende situatie is ontstaan door het **handelen van de inspecteur** of de **ontvanger**.
- Besluiten in het kader van toeslagen worden genomen namens het bestuursorgaan Belastingdienst/Toeslagen.
- Deze besluiten, en de daaruit voortvloeiende gevolgen, vallen dus niet binnen het toepassingsbereik van dit wetsvoorstel.

Q: Voor welke groep gedupeerden wilt u het wetsvoorstel gaan inzetten?

A:

- De doelgroep die ik op dit moment in beeld heb is de groep mensen die ten onrechte is afgewezen voor een deelname aan een minnelijke schuldsanering natuurlijk personen (**MSNP**).
- Uit onderzoek is gebleken dat in de periode 2012 tot 2021 personen door de Belastingdienst onterecht zijn afgewezen voor een deelname aan een MSNP traject, bijvoorbeeld omdat deze personen in FSV stonden geregistreerd.
- Op dit moment wordt uitgezocht om welke mensen dit precies gaat en hoeveel schade deze mensen hebben ondervonden van de onterechte afwijzing.
- Voor deze categorie wil ik een tegemoetkomingsregeling in het leven roepen, deze tegemoetkomingsregeling wil ik bij AMvB regelen.
- Het wetsvoorstel is echter breder inzetbaar. Mochten zich in de toekomst andere situaties voordoen waarvoor een tegemoetkomingsregeling passend is, dan kan dat ook gebaseerd worden op dit wetsvoorstel.

Q: Zijn er mogelijkheden om de doorlooptijd van een AMvB te versnellen?

A:

- Dit is een lastige vraag om concreet te beantwoorden.
- Niet alle onderdelen van de planning zijn namelijk in mijn beheer.
- **Veel adviesorganen** worden betrokken bij de totstandkoming van een AMvB. Zoals bijvoorbeeld de Autoriteit Persoonsgegevens, de Raad voor de rechtspraak en Raad van State.
- Als dit passend is kan ik deze adviesorganen vragen om een spoedadvies.
- Tegelijkertijd realiseer ik me dat daar terughoudend mee om moet worden gegaan, omdat het kabinet veel vraagt van deze adviesorganen.
- Door de veelheid aan trajecten die er op dit moment lopen is de werkdruk bij deze adviesorganen erg hoog.
- Daarom hecht ik eraan om in eerste instantie uit te gaan van de reguliere (advies)termijnen.
- In goed overleg kan dan bepaald worden of versnelling mogelijk is en of het ook leidt tot een regeling die sneller uitgevoerd kan worden.

Q: Hoe wordt de Kamer betrokken bij de totstandkoming van de AMvB?

A:

- Ik vind het belangrijk dat uw Kamer goed betrokken is bij de totstandkoming van een tegemoetkomingsregeling en de dilemma's die daarbij komen kijken.
- Rondom FSV zijn er al een aantal **technische briefings** georganiseerd. Ook houd ik uw Kamer op de hoogte van de ontwikkelingen in verschillende Kamerbrieven.
- Vandaag staan wij hier dan ook om onder andere de hoofdlijnen van het tegemoetkomingsbeleid te bespreken.
- Via de voorhangprocedure krijgt uw Kamer ook in een later stadium nogmaals de gelegenheid om kennis te nemen van de voorgestelde tegemoetkomingsregeling.

1.7 Overtreding FSV AVG

Spreektekst Overtreding FSV AVG

- Zoals u weet was FSV een systeem voor de registratie van signalen, dat werd gebruikt zonder dat het aan de AVG voldeed.
- In februari 2020 is daarom besloten om FSV uit te zetten.
- Dat had al veel eerder gemoeten, omdat de Functionaris voor Gegevensbescherming al eind 2017 vragen stelde bij FSV in een concept **'gegevensbeschermingseffectbeoordeling'** - een GEB – over de informatieloketten van de Belastingdienst.
- De opmerkingen van de FG heb ik op 16 mei met uw Kamer gedeeld.
- De **Autoriteit Persoonsgegevens** (AP) heeft op 29 oktober 2021 een rapport gepubliceerd over het verwerken van persoonsgegevens in de FSV door de Belastingdienst.
- Het oordeel van de AP ten aanzien van FSV is hard en **onmiskenbaar** en laat nogmaals zien dat fundamentele verbeteringen bij de Belastingdienst noodzakelijk zijn.
- Ook sluiten de conclusies aan bij eerdere conclusies die hebben geleid tot het uitzetten van FSV.
- Zoals mijn voorgangers al vaker hebben aangegeven, deelt de Belastingdienst het oordeel van de AP dat FSV nooit op deze manier ingezet had mogen worden.

- De opgelegde boete van de AP ervaar ik dan ook als een pijnlijke, maar **begrijpelijke gevolgtrekking** gezien de ernst van de bevindingen.
- Ik zie dit besluit als bevestiging van de noodzaak om de **waarborgen** rondom het gebruik van persoonsgegevens binnen de Belastingdienst te verbeteren.
- Ook benut ik het onderzoek van de AP om aanvullende maatregelen uit te werken zoals al gestart binnen het programma **Herstellen, verbeteren en borgen** (HVB).

Factsheet Overtreding FSV AVG

Kern

- De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft op 29 oktober 2021 een rapport gepubliceerd over het verwerken van persoonsgegevens in de fraude signalering voorziening (FSV) door de Belastingdienst.
- In vervolg op dit rapport heeft de AP de Belastingdienst op 12 april 2022 een boete van 3,7 miljoen euro opgelegd.
- Conclusie van de AP is dat de Belastingdienst in strijd heeft gehandeld met de beginselen van rechtmatigheid, doelspecificatie, juistheid en opslagbeperking; daarnaast zijn er onvoldoende technische en organisatorische maatregelen getroffen voor de beveiliging en is de functionaris voor de gegevensbescherming (FG) te laat betrokken.
- De AP heeft meermaals haar zorgen geuit. Na een eerdere brief van 2 juni 2020 heeft de AP op 27 oktober nogmaals ernstige zorgen geuit over o.a. de privacyorganisatie bij de Belastingdienst.
- De AP vraagt aandacht voor:
  - versterken van het interne toezicht,
  - integrale beoordeling van risico's en een verbetering van het totaaloverzicht van de keten van verwerkingen door de Belastingdienst; en

o verbetering van de privacyorganisatie binnen de Belastingdienst.
Feiten en cijfers • Vanaf eind 2019/begin 2020 ontvingen ouders in de huidige hersteloperatie kinderopvangtoeslag bij de kopie van hun dossier een begrippenlijst. • Daarop stond de afkorting 'FSV'. • Dit heeft in februari 2020 geleid tot vragen van RTL Nieuws en Trouw: over FSV en de concept gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) FSV (waarvan zij klaarblijkelijk op de hoogte waren). • Als reactie hierop heeft de Belastingdienst na advies van de FG de applicatie FSV direct afgesloten; 27 februari 2020. • Korte tijd later is de Belastingdienst gestart met het programma Herstellen Verbeteren en Borgen (HVB). • Brieven aan de Kamer en berichten in de media zijn voor de AP aanleiding geweest om een onderzoek naar FSV te starten; aankondiging in maart 2020 en feitelijke start in juni 2020. • De AP heeft het onderzoek op 29 oktober 2021 afgerond met de publicatie van het rapport. • De AP heeft de AP op 12 april 2022 een boete opgelegd. De Belastingdienst heeft geen bezwaar gemaakt tegen deze boete.
Krachtenveld

- De AP heeft de afgelopen jaren veel belangstelling getoond voor het voldoen aan de AVG door de Belastingdienst, met verzoeken om burgers te informeren, verzoeken om informatie over procedures, aanbieden van raad/advies.
- De Belastingdienst erkent dat er naast de verbetertrajecten in HVB meer gedaan moet worden om de Belastingdienst zo snel mogelijk AVG-compliant te maken.
- De Belastingdienst is daarom bezig met de uitwerking van aanvullende maatregelen. Via de voortgangsraportages van het programma HVB wordt de Kamer nader geïnformeerd over de voortgang van o.a. het verbeteren van de privacyorganisatie. Onder leiding van het CIO-office van het beleidsdepartement is er een plan van aanpak voor de inrichting van de privacyorganisatie gemaakt. De Belastingdienst heeft een aanvullend plan van aanpak specifiek voor de Belastingdienst gemaakt. De actiepunten worden uitgewerkt en geïmplementeerd. AP heeft 30 augustus advies uitgebracht.

Q: Waarom is door uw voorganger in mei 2019 aangegeven dat de Belastingdienst in grote lijnen voldoet aan de AVG met uitzondering van een paar punten?

A:

- Met het **programma implementatie AVG** is in 2018 invulling gegeven aan de verplichtingen uit de AVG.
- We moeten helaas constateren dat de doorlichting van de processen in 2018 met **onvoldoende diepgang** is uitgevoerd.
- Door de gebeurtenissen rond FSV zijn er aanvullende maatregelen ontwikkeld, onder meer in het kader van het **programma HVB**.
- Daarnaast zijn de structurele versterking van de **privacyorganisatie** en concrete activiteiten voor het versterken van het **privacybewustzijn** (o.a. via trainingen en cursussen en de online security game) van medewerkers belangrijke intensiveringen die in het kader van het programma HVB worden uitgevoerd.

Q: Wat zijn de conclusies van de Autoriteit Persoonsgegevens m.b.t. de overtredingen van de AVG?

A:

- De AP concludeert o.a. dat de Belastingdienst door het verwerken van persoonsgegevens in FSV in strijd heeft gehandeld met de beginselen van rechtmatigheid, doelspecificatie, juistheid en opslagbeperking.
- De conclusies van de AP zijn als volgt:
  1. Er was voor de verwerkingen van persoonsgegevens in FSV **geen grondslag**;
  2. De applicatie FSV had geen welbepaalde en uitdrukkelijk omschreven **doeleinden** voor het verzamelen van persoonsgegevens;
  3. In FSV stonden **onjuiste persoonsgegevens** en niet-geactualiseerde persoonsgegevens en de Belastingdienst heeft geen maatregelen genomen om de persoonsgegevens te rectificeren of te wissen;
  4. Persoonsgegevens werden **langer bewaard** dan noodzakelijk;

Daarnaast:

5. Waren er onvoldoende passende technische en organisatorische maatregelen genomen ten aanzien van **toegangsbeveiliging**; en
6. Was de **functionaris voor gegevensbescherming** (FG) te laat betrokken bij de uitvoering van de *gegevensbeschermingseffectbeoordeling* van FSV.

Q: Hoe kan een systeem als FSV zo uit de hand zijn gelopen als het gaat om gegevensbescherming? Doet u hier onderzoek naar?

A:

- In mijn brieven van 28 april en 10 juli 2020 wordt uitgelegd hoe en waarom FSV is ontstaan.
- Ik doe hier geen specifiek onderzoek naar, maar kan daarover het volgende zeggen:
    - FSV is gegroeid vanuit de behoefte om werkstromen binnen een lokaal fraudeteam in kaart te brengen.
    - Die ontwikkelden zich gaandeweg tot de voorloper van FSV (*dagboek PIT*). Dat werd landelijk uitgerold en in 2013 omgebouwd tot FSV.
    - Hierbij is onvoldoende rekening gehouden met onder andere de **gegevensbescherming**, de **archiefwet** en de vereisten vanuit **informatiebeveiliging**.
    - Bovendien gingen de diverse dienstonderdelen en lokale kantoren op verschillende manieren met FSV om.
    - In 2018 werd besloten om een GEB (gegevensbeschermingseffectbeoordeling) uit te voeren.
    - Deze GEB is toen echter niet voorgelegd aan de privacyofficer en de FG, wat natuurlijk wel had moeten gebeuren.

Q: Wat gaat de staatssecretaris doen om de Belastingdienst AVG conform te laten werken?

A:

- Door de gebeurtenissen rond FSV zijn de AVG bevorderende maatregelen geïntensiveerd, onder meer in het kader van het programma **Herstellen, Verbeteren, Borgen** (HVB).
- Daarnaast zijn de structurele versterking van de privacy-organisatie en concrete activiteiten voor het versterken van het privacybewustzijn van medewerkers belangrijke intensiveringen die in het kader van het programma HVB worden uitgevoerd.

1.8 TSV

Spreeklijn

- Fraudeopsporing is een belangrijke taak voor de Belastingdienst.
- Mijn voorganger heeft op 17 juni vorig jaar een nieuwe visie op fraudeaanpak door de Belastingdienst met u gedeeld.
- De aanpak is ingebed in de uitvoerings-en toezichtstrategie. Die is erop gericht dat burgers en bedrijven zoveel mogelijk uit zichzelf de fiscale regels naleven, zonder dwingende en kostbare acties van de Belastingdienst.
- Voorop staat dat fraudeopsporing binnen de grenzen van de wet moet plaatsvinden, dus ook binnen de privacywetgeving.
- Dat maakt het gebruik van signalen over mogelijke fraude gecompliceerd. Het advies van de AP over de GEB voor het herijkte signalenproces bevestigt dat.
- We willen signalen alleen oppakken als zeker is dat dat mag. Daarom wordt het proces nu niet heropgestart.
- Het advies van de AP ziet niet op het signalenproces van de FIOD, dat niet onder het privacyregime van de AVG, valt maar onder de Wpg. Daarom kan de FIOD zijn strafrechtelijke werkzaamheden voor fraudeopsporing wel voortzetten.

Q: Wat zijn de gevolgen van het advies voor het behandelen van signalen? Hoe gaat u voldoen aan het advies?

A:

- De Belastingdienst analyseert de implicaties van het advies.
- De voorbereiding van de implementatie van het signalenproces is stopgezet.
- Het gehele proces wordt kritisch bekeken, inclusief de rechtsgrondslagen voor gegevensverwerking.
- Verder wordt bepaald in hoeverre de adviespunten van het AP-advies óók betrekking hebben op de nog lopende verwerkingen van signalen, zoals informatie die gedeeld wordt met samenwerkingsverbanden.

Q: Wanneer wordt het signalenproces weer opgestart?

A:

- Zoals ik in de rapportage HVB van 30 mei jl. heb aangegeven ligt, het signalenproces waarin FSV werd gebruikt stil.
- Er is een nieuw proces ontwikkeld met een ondersteunende tijdelijke signalenvoorziening (TSV) maar dit is nog niet in gebruik.
- De gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) die is uitgevoerd voor het signalenproces is eerst voorgelegd aan de Functionaris Gegevensbescherming (FG) voorgelegd voor advies.
- Vervolgens is de GEB voor het signalenproces aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) voorgelegd.
- Op 21 juli 2022 heeft de AP-advies gegeven op het signalenproces en de daaraan gelieerde applicatie.
- Dit advies is op 31 augustus 2022 met uw Kamer gedeeld.
- Het advies van de AP op de GEB is stevig maar ook heel waardevol. Het geeft ons de mogelijkheid om het proces te verstevigen en beter te borgen hoe we met signalen omgaan.

- Er wordt nu gewerkt aan de uitwerking van het advies en de aanpassingen aan het signalenproces die daaruit voortvloeien.
- Ik zal uw Kamer hier zo spoedig mogelijk over informeren.
- Tot die tijd wordt het signalenproces niet in gebruik genomen.

Q: Kan/wil/moet de Belastingdienst dit soort signalen in de toekomst nog wel blijven ontvangen?

A:

- Een toezichtorganisatie zoals de Belastingdienst kan om twee redenen niet zonder een signaalfunctie.
- Enerzijds is het maatschappelijk belangrijk dat burgers en bedrijven hun signalen kwijt kunnen bij een overheidsinstantie en erop kunnen vertrouwen dat hier iets mee gebeurt. Dit versterkt het maatschappelijk vertrouwen in het toezicht door de Belastingdienst.
- Anderzijds helpen signalen ons om effectief toezicht te kunnen houden.
- Bij het registreren en verwerken van signalen is uiteraard van groot belang dat dit alleen binnen de grenzen van wet- en regelgeving gebeurt.

Q: Mag de BD nog wel gegevens uitwisselen met andere overheidsorganisaties?

A:

- Of de Belastingdienst nog gegevens mag verstrekken aan andere overheidsorganisaties is afhankelijk van de specifieke omstandigheden.
- Voor alle verwerkingen die de Belastingdienst in het kader van de behandeling van (fraude)signalen wil uitvoeren, dient de Belastingdienst een voldoende duidelijke en nauwkeurige wettelijke grondslag te hebben.
- Deze wettelijke grondslagen moeten gerealiseerd zijn vóórdat de voorgenomen verwerkingen aanvangen.
- De AP heeft geadviseerd na te gaan ten aanzien van welke verwerkingen (nadere) wettelijke borging vereist is en deze wettelijke borging te initiëren.
- In vervolg op het advies van de AP gaat de Belastingdienst de wettelijke grondslagen nader onderzoeken en waar nodig wetgeving initiëren.

Q: Kan de staatssecretaris aangeven hoe hij met de risico's van het niet aanzetten van TSV wil omgaan. En op welke termijn hij denkt dat de benodigde verbeteringen in TSV kunnen worden verwerkt?

A:

De Belastingdienst analyseert de implicaties van het advies van de AP.

- Ik zal uw Kamer medio oktober nader informeren.

Eventueel:

- Dat het signalenproces niet wordt opgestart wil niet zeggen dat er geen toezicht is.
- Er vinden nog steeds boekonderzoeken plaats, interne signalen worden opgepakt en de Belastingdienst neemt deel aan samenwerkingsverbanden.
- Daarnaast is van belang dat het advies van de AP niet ziet op het signalenproces van de FIOD, dat niet onder het privacyregime van de AVG, valt maar onder de Wpg. Daarom kan de FIOD zijn strafrechtelijke werkzaamheden voor fraudeopsporing wel voortzetten.

1.8. Toeslagen & Douane

Spreeklijn Toeslagen algemeen

- De Fraude Signaleringsvoorziening valt onder verantwoordelijkheid van mij, de staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst.
- FSV raakt echter ook aan Toeslagen, omdat ook door Toeslagen gebruik gemaakt is van FSV en omdat sprake is van een overlappende doelgroep.
- Een aantal van uw vragen die toezien op Toeslagen kan ik beantwoorden, omdat deze ook raken aan mijn verantwoordelijkheid.
- Dat geldt echter niet voor al uw vragen.
- Zo valt onderwerp X onder de verantwoordelijkheid van mijn collega, de staatssecretaris van Toeslagen en Douane.
- Voor de beantwoording van vragen over dit onderwerp verwijs ik u daarom door naar staatssecretaris de Vries.

Spreeklijn RCM

- Het afgelopen jaar is uw Kamer door de staatssecretaris van Toeslagen en Douane met meerdere brieven geïnformeerd over de werking, het gebruik en de uitkomsten van het risicoclassificatiemodel van Toeslagen.
- Dit model is ontwikkeld door en voor Toeslagen.
- Voor de beantwoording van vragen over dit onderwerp verwijs ik u daarom door naar mijn collega, de staatssecretaris van Toeslagen en Douane.

[Bij doorvragen naar link met FSV:]

- PwC heeft in het onderzoek naar de effecten van FSV bij de directie Toeslagen geen relatie aangetroffen tussen FSV en het risicoclassificatiemodel.

Spreeklijn TSV

- Het systeem TSV wordt ontwikkeld door de Belastingdienst, de ingebouwde functionaliteiten zijn op dit moment alleen geschikt voor gebruik binnen de Belastingdienst.
- De AP heeft advies uitgebracht over het signalenproces bij de Belastingdienst.
- Voor de beantwoording van vragen over de impact van het AP-advies op Toeslagen verwijs ik u naar mijn collega, de staatssecretaris van Toeslagen en Douane.

Onderzoek FSV – Toeslagen

Q: Hoeveel toeslaggerechtigden zijn in de problemen gekomen door registratie in de FSV?

A:

- Hier gaat primair de staatssecretaris Toeslagen en Douane over. Maar ik kan u wel een aantal getallen noemen. Tot zover is bekend dat van de 9.084 door Toeslagen in FSV geregistreerde burgers bij ongeveer 2.000 opzet, grove schuld is gesteld.
- Hiervan hebben bijna 1.700 burgers zich reeds bij UHT gemeld
- Daarnaast blijkt dat bij tussen de 1.000 en 1.500 burgers die door Toeslagen zijn opgevoerd in FSV een minnelijke schuldsanering natuurlijke personen (MSNP) mogelijk onterecht is afgewezen.
- Een groot gedeelte van deze groep, ca 1.000, heeft zich ook gemeld bij UHT.
- In totaal zijn 3.600 burgers die geregistreerd stonden in FSV bekend bij UHT.
- Circa 5.000 burgers van de 9.084 burgers die door Toeslagen in FSV zijn geregistreerd, hebben zich niet gemeld bij UHT, hebben geen kwalificatie O/GS gekregen en zijn ook niet in beeld bij de zoekactie MSNP.

- In de komende periode vervolgen wij de analyse om na te gaan of en zo ja welke van deze burgers eventueel ook onterechte nadelige effecten hebben ondervonden.
- Tegelijk leert het rapport van PwC dat de dossiers van individuele burgers veel gaten en gebreken tonen.

Q: Wat betekent het 1x1-vinkje in FSV?

A:

- De registratie '1x1' in FSV indiceert dat afhandeling door het 1x1-team van Invordering nodig was.
- Door de afdeling Invordering werd een 1x1-registratie als **bewezen fraude** geïnterpreteerd.
- Dit terwijl de '1x1'-registratie door Toeslagen enkel zag op de ***signalering*** van mogelijke fraude.

Q: Welke gevolgen heeft het 1x1 vinkje gehad voor TSL populatie FSV?

A:

- Hier gaat primair de staatssecretaris Toeslagen en Douane over. Maar ik kan er wel iets over zeggen.
- Omdat de afdeling Invordering ervanuit ging dat burgers met een 1x1-registratie niet te goeder trouw hadden gehandeld, werkte de Belastingdienst bij hen niet mee als zij een verzoek tot MSNP deden en werden verzoeken om een persoonlijke betalingsregeling afgewezen.
- Bij 45% van de onderzochte doelgroep bij TSL is het 1x1-vinkje aangezet. Deze mensen hebben **niet** allemaal daadwerkelijk **een verzoek tot MSNP of een persoonlijke betalingsregeling gedaan.**
- Bij naar schatting 12% van de registraties is zo'n verzoek wel gedaan en vervolgens afgewezen.
- Uit analyse gedaan door Toeslagen blijkt dat dit ca. 1500 personen betreft.
- Een direct verband is niet volledig aantoonbaar, er kunnen andere redenen zijn geweest voor uitsluiting van betalingsregeling of MSNP.

Q: Hoe werd FSV als systeem binnen Toeslagen gebruikt en hoe raakte het systeem "vervuild?

A:

- Hier gaat primair de staatssecretaris Toeslagen en Douane over. Maar ik kan er wel iets over zeggen.
- In 2014 heeft de directie Toeslagen FSV voor het eerst volledig gebruikt.
- FSV werd door Toeslagen op **twee manieren** gebruikt

  1. Als registratiesysteem → Gedurende de gehele periode is FSV door Toeslagen als registratiesysteem gebruikt.

  2 → als workflow-managementsysteem → Van 2014 tot 2017 voor bijhouden werkvoorraad. In 2017 is een nieuw workflow-systeem in gebruik is genomen
- Als registratiesysteem kende FSV **vijf categorieën** waarin signalen ondergebracht konden worden:
  - 1. Aangifte fraudesignalen,
  - 2. Verwijderde aangifte fraudesignalen,
  - 3. Informatieverzoek signalen,
  - 4. Projecten overige signalen, en
  - 5. Tips- en kliksignalen.
- Toeslagen maakte alleen gebruik van de eerste drie categorieën.

- De categorie informatieverzoeken werd door TSL gebruikt voor – kort gezegd – alle signalen die geen fraudesignaal waren.
- Hierdoor raakte het systeem 'vervuild'.
- Het niet juist gebruiken van de categorieën van signalen, leidde tot het risico dat een werkwijze werd toegepast op een signaal of verzoek die niet passend was voor het specifieke signaal.

Q: Welke lijsten in relatie tot de fraudeaanpak of uitsluitingen zijn er nog binnen Toeslagen?

A:

- Hier gaat primair de staatssecretaris Toeslagen en Douane over. Maar ik kan er wel iets over zeggen.
- Het beeld dat door PwC in haar rapport "Onderzoek effecten FSV Toeslagen" wordt geschetst over de toezicht- en uitsluitlijsten is onderkend en wordt gedeeld.
- In 2020 is door Toeslagen gestart met de schoning van deze lijsten. Het bestaan van deze lijsten en de opschoning ervan is eerder ook gedeeld met de Tweede Kamer.
- De lijsten zijn te onderscheiden in de Toezichtslijst en de werkwijzen 'Uitstel afgeven beschikking" & "afwijkende behandelen"
- Binnen Toeslagen wordt feitelijk enkel één lijst toegepast, de toezichtslijst (in TVS).
- Het doel van de Toezichtlijst is om, wanneer er een overtreding is vastgesteld, de burger voor een tijdelijke periode te monitoren om een nieuwe overtreding en daarmee foutieve aanvragen te voorkomen. Wijzigingen en/of aanvragen worden niet direct verwerkt en kunnen handmatig gecontroleerd worden.
- De voorheen geheten 'uitsluitlijsten' zijn feitelijk geen lijsten maar "vlaggetjes in het systeem". Het doel van de

Uitsluitlijst is voorkomen dat een automatische beschikking wordt afgegeven zonder handmatige controle.

- Afwijkend behandelen: De functionaliteit van Afwijkend Behandelen wordt gebruikt om te voorkomen dat een genomen besluit overschreven kan worden bij de opvoering van nieuwe wijzigingen. Afwijkend behandelen kan worden geplaatst op specifieke grondslagen van een toeslag.

- De structurele monitoring op het op- en afvoeren van 'Afwijkend behandelen' en 'Uitstel afgeven beschikking' is in ontwikkeling. Dit dient ertoe te kunnen voorkomen dat 'Afwijkend behandelen' en 'Uitstel afgeven beschikking' langer dan noodzakelijk actief is voor burgers..
- Aanvragen worden handmatig gecontroleerd op juistheid, zodat terugvorderingen en onterechte toekenningen zoveel mogelijk kunnen worden voorkomen.
- Opschoning zoals hierboven vermeld heeft aan de hand van een vaktechnisch kader met betrekking tot de toezichtlijst plaatsgevonden.
- In plaats van 4.500 burgers, stonden er in mei 2022 nog 10 burgers op de toezichtlijst.
- Deze 10 staan nog op de toezichtlijst vanwege een (lopend) FIOD-onderzoek waarbij de volledige (administratieve) afwikkeling van het onderzoek nog plaatsvindt.
- Binnen de voorheen genoemde 'uitsluitlijsten' bestaan twee werkwijzen:

- De eerste, "Uitstel Afgeven Beschikking" (voorheen Uitsluitlijst in TVS) heeft tot doel te voorkomen dat een automatische beschikking wordt afgegeven zonder handmatige controle.
  - Bijvoorbeeld met overlap tussen bestaande uitsluitingen Toeslagen (reguliere proces) en de behandeling bij UHT.
- De tweede, "Afwijkend behandelen" (in TVS) heeft tot doel te voorkomen dat handmatige beslissingen van Toeslagen niet steeds wordt overschreven door geautomatiseerde verwerking, bijvoorbeeld op basis van BRP-gegevens.

- In september 2021 heeft een schoning plaatsgevonden, waarbij 45.600 'vlaggetjes' voor afwijkend behandelen zijn verwijderd. Verdere mogelijkheden tot opschoning of aanpassing in de periode van registratie worden nog onderzocht.

[Verdieping:]

- Naast de lijst bestaat nog het Meldpunt Intensief Toezicht. Het Meldpunt beheerteen postbus waar interne en externe signalen van mogelijk misbruik of oneigenlijk gebruik binnenkomen. Er gebeurt momenteel echter niets met de signalen in deze postbus, ze worden niet opgepakt noch geschoond omdat het proces van Intensief Toezicht ' om dit moment stilligt.

Q: Bestond er een automatische koppeling tussen FSV en andere systemen binnen toeslagen?

A:

- Hier gaat primair de staatssecretaris Toeslagen en Douane over. Maar ik kan er wel iets over zeggen.
- Nee, FSV was een op zichzelf staand systeem.
- Er waren dan ook geen automatische koppelingen tussen FSV en andere systemen/lijsten zoals het risicoclassificatiemodel of de toezichtlijst.

Q: Waarom staan er disproportioneel veel mensen met lage inkomens in FSV?

A:

- Zoals ook genoemd in de technische briefings van 14 en 28 oktober zijn er naar verhouding veel lagere inkomens in FSV.
- Een verklaring hiervoor kan zijn dat bij project 1043 onder meer geselecteerd werd op de hoogte van aftrekposten zoals zorgkosten.
- Tot begin 2018 leidde de toekenning van een AKI-code 1043 namelijk tot registratie in FSV.
- Doordat voor de aftrek van specifieke zorgkosten een inkomensafhankelijke drempel geldt, en daarnaast bij lage inkomens een procentuele verhoging van de aftrek toegepast mag worden, komt een belastingplichtige met een laag inkomen eerder in aanmerking voor aftrek en kan ook het bedrag hoger zijn.
- Daardoor is het mogelijk dat naar verhouding hoog aantal aangiften met een laag inkomen geselecteerd is.
- Daarnaast werd FSV ook gebruikt door de directie Toeslagen. Het recht op een toeslag is met name bij huur- en zorgtoeslag rechtstreeks gekoppeld aan de hoogte van het inkomen. Hogere inkomens komen niet in aanmerking voor deze toeslagen.

- Daarom zijn burgers met een lager inkomen oververtegenwoordigd in de gehele doelgroep.

Q: Daarnaast ook dat het van belang is dat ook handhaving en tegengaan van misbruik en fraude goed loopt, wat wordt er momenteel door Toeslagen nog aan handhaving gedaan?

A:

- Hier gaat primair de staatssecretaris Toeslagen en Douane over. Maar ik kan er wel iets over zeggen.
- Momenteel wordt gewerkt aan de handhavings- en nalevingsstrategie Toeslagen 2023 waarin ook aandacht is voor de balans tussen dienstverlening en ruimte voor toezicht en handhaving.
- Het reguliere toezicht loopt door en vindt plaats door middel van diverse acties, bijvoorbeeld:
    - 'Hoge toeslag, Hoog risico' steekproeven, en controle op zorgverzekerdheid (VT fase)
    - Definitief Toekennen KOT (DT fase)
    - Diverse attenderings-acties,
        - bij bepaalde life-events (bereiken AOW-leeftijd)
        - indien de informatie uit de aanvraag afwijkt van de contra-informatie waar Toeslagen over beschikt.
- In aanvulling op de al lopende regulier toezichtacties werken we naar het geborgd en gefaseerd opstarten van het intensief toezicht proces, te weten de aanpak van misbruik en oneigenlijk gebruik.

- Het intensief toezicht proces zal worden opgestart wanneer de benodigde randvoorwaarden zijn ingevuld. Daarbij worden verbeteringen doorgevoerd die zien op zorgvuldigheid en rechtsbescherming.
- EVT: Op dit moment is de gegevensbeschermingseffectbeoordeling/ Data Protection Impact Assessment die is geschreven voor het signalenproces voorgelegd aan [redacted] en zal daarna worden voorgelegd aan [redacted]. Het streven is dat begin 2023 het proces rond het Intensief Toezicht opgestart kan worden.

Q&A Handhaving - Toeslagen

- De Kamer is geïnformeerd over de werking, het gebruik en de uitkomsten van het risicoclassificatiemodel Toeslagen.
- Doel van het model was om toeslagaanvragers te behoeden voor fouten en oneigenlijk gebruik te voorkomen.
- Onder handhaving verstaan we het brede palet aan interventies door Toeslagen, te onderscheiden in het voorkomen van fouten, dienstverlening, toezicht en intensief toezicht. Al deze interventies zien op het bevorderen van de naleving (compliance).
- Gelet op de gebeurtenissen die hebben geleid tot de toeslagenaffaire en de harde bijsmaak van het woord fraudeaanpak is rond 2019/2020 gekozen om niet meer te spreken van fraudeaanpak, maar van de aanpak van misbruik en oneigenlijk gebruik. In de praktijk worden de termen nu door elkaar heen gebruikt.

Q: Wat is het effect van het niet starten van TSV op Douane?

A:

- Het niet starten van TSV heeft GEEN effect op de Douane.
- Douane maakt geen gebruik van TSV.

Q: Wat is het effect van het advies van de AP t.a.v. de GEB TSV op de Douane?

A:

- Hier gaat primair de staatssecretaris Toeslagen en Douane over. Maar ik kan er wel iets over zeggen.
- Bij de Douane ligt de nadruk binnen het toezicht op goederen. Het kan, met name bij reizigers, voorkomen dat er persoonsgegevens worden verwerkt.
- De Douane betrekt de adviezen van de AP voor deze persoonsgegevens in de GEB waarmee het proces rondom risicosignalen versterkt kan worden. De Douane voorziet het verwerken van persoonsgegevens van alle waarborgen en toetsen
- Daarnaast onderzoekt de Douane of de juridische basis voor signalen op het gebied van accijnzen steviger moet zijn. Hierin houdt de Douane rekening met de eerdere adviezen van de Landsadvocaat en werkt samen met de Belastingdienst.
- De uitkomsten kunnen mogelijk leiden tot aanscherpen en/of het nemen van nadere maatregelen.

Q: Werkt de Douane hierin samen met de Belastingdienst?

A:

- De Douane werkt in dit geheel nadrukkelijk samen met Belastingdienst en Toeslagen, op het gebied van de uitwerking, duiding en Kamerbrief.